

Strategische milieubeoordeling
voor het maatregelenprogramma conform KRW
voor de beheerperiode 2021 tot 2027
voor het in Niedersachsen gelegen
deel van het stroomgebiedsdistrict Rijn

Voorstel voor een onderzoekskader

Stand: maart 2020

Opgesteld van de

Niedersächsischer Landesbetrieb für
Wasserwirtschaft, Küsten- und Naturschutz

– vestiging Meppen –

**SMB van het maatregelenprogramma voor de beheerperiode 2021 - 2027
voor de in Niedersachsen gelegen delen van het SGD Rijn**
Voorstel voor een onderzoekskader

COLOFON

UITGEVER:

Niedersächsischer Landesbetrieb für Wasserwirtschaft,
Küsten- und Naturschutz (NLWKN)

Direktion

Am Sportplatz 23

26506 Norden

Inhoud

0	Inleiding en doel van onderhavig rapport	2
1	Korte beschrijving van het maatregelenprogramma conform KRW.....	5
2	Methodische uitgangspunten en stappen voor de opstelling van het milieurapport.....	7
3	Bestaande milieubeschermingsdoelstellingen.....	11
4	Bestaande situatie en ontwikkeling van het milieu bij niet uitvoering van het maatregelenprogramma	14
5	Maatregelgroepen met hun belangrijkste milieueffecten	15
6	Gegevensbasis	21
7	Informatie over de beoordeling van alternatieven.....	25
8	Het toekomstige monitoringconcept	26
9	Voorstel voor de indeling van het milieurapport	27

Bijlage:

- **Deel van de maatregelen voor het maatregelenprogramma's conform KRW en conceptuele maatregelen uit de LAWA-BLANO-maatregelenlijst (KRW, ROR, KMS), vastgesteld op de 150e plenaire LAWA-vergadering op 15 december 2015 in Berlin, geactualiseerde versie van 14/15-03-2018 (155e plenaire LAWA-vergadering, agendapunt 7.7)**

0 Inleiding en doel van onderhavig rapport

De „Richtlijn 2000/60/EG tot vaststelling van een kader voor communautaire maatregelen betreffende het waterbeleid“ - oftewel de Kaderrichtlijn Water (KRW) - is in december 2000 in werking getreden. De EU-lidstaten hebben zich daarin verplicht een “goede ecologische en chemische toestand” voor alle oppervlaktewateren en een “goede kwantitatieve en chemische toestand” voor het grondwater te bereiken, in principe vóór 2015 - in uitzonderlijke gevallen vóór 2027.

Op grond van de voorschriften van de KRW in combinatie met het Duitse *Wasserhaushaltsgesetz* (WHG; federale wet op de waterhuishouding) en de *Wassergesetze* van de deelstaten moeten voor het bereiken van deze doelen voor elk stroomgebiedsdistrict (SGD) beheerplannen en maatregelenprogramma's worden opgesteld. In Duitsland ligt de verantwoordelijkheid hiervoor bij de deelstaten. De eerste beheerplannen en maatregelenprogramma's moesten uiterlijk 22 december 2009 gereed zijn en vervolgens om de zes jaar opnieuw worden geëvalueerd en zo nodig geactualiseerd. Momenteel worden de plannen geactualiseerd voor de beheerperiode 2021 t/m 2027. De geactualiseerde plannen dienen uiterlijk op 22 december 2021 gereed te zijn.

In de deelstaat Niedersachsen liggen delen van de stroomgebiedsdistricten van de Elbe, de Eems, de Weser en de Rijn. Het stroomgebiedsdistrict Rijn beslaat een oppervlakte van 200.000 km². De Rijn behoort tot de belangrijkste rivieren van Europa. Zijn stroomgebied is verdeeld over negen landen, en het Duitse deel van het stroomgebiedsdistrict Rijn strekt zich uit over acht deelstaten. Niedersachsen levert met een oppervlakte-aandeel van ca. 1% (ca. 1.053 km²) slechts een geringe bijdrage aan het stroomgebiedsdistrict Rijn. Voor de onderlinge afstemming en coördinatie van het waterbeheer hebben de deelstaten in het Duitse deel van het stroomgebiedsdistrict Rijn in 2012 de *Flussgebietsgemeinschaft (FGG) Rhein* opgericht, waarin Niedersachsen een van de partners is.

Anders dan in de *Flussgebietsgemeinschaften (FGG's)* van de Eems, de Weser en de Elbe wordt in de *FGG Rhein* geen gemeenschappelijk maatregelenprogramma opgesteld, maar leveren de deelstaten hun eigen plannen en programma's voor hun deel van het SGD Rijn. Dat betekent dat de deelstaten zelf verantwoordelijk zijn voor de uitvoering van de SMB voor het desbetreffende plan. In de vorige cyclus van de KRW is voor de in Niedersachsen gelegen deel van het SGD Rijn al een KRW-maatregelenprogramma opgesteld. Momenteel moet dit nu voor de komende cyclus geactualiseerd worden.

Op grond van richtlijn 2001/42/EG (de zogenaamde SMB-richtlijn) dient bij bepaalde plannen en programma's die aanzienlijke milieu-effecten kunnen hebben een strategische milieubeoordeling (SMB) te worden uitgevoerd. De SMB-richtlijn is in 2005 omgezet in Duits recht door het *UVP-Gesetz* (UVPG; Duitse wet inzake milieu-effectrapportages). In 2010 onderging deze wet een wijziging, en in december 2019 is de wet voor het laatst op een aantal punten gewijzigd. Met het op 29 juli 2017 in werking getreden 'Gesetz zur Modernisierung des Rechts der Umweltverträglichkeitsprüfung (UVP)' zijn de federale

voorschriften betreffende de milieu-effectrapportage aangepast aan de eisen van de 'wijzigingsrichtlijn MER' (richtlijn 2014/52/EU).

Voor het overeenkomstig § 82 WHG op te stellen maatregelenprogramma dient overeenkomstig § 35 lid 1.1 en bijlage 5 sub 1.3 van het UVPG een strategische milieu-beoordeling (SMB) te worden uitgevoerd. Daardoor wordt gewaarborgd dat al tijdens de uitwerking van het programma, dus vóór de vaststelling ervan, rekening wordt gehouden met de milieu-effecten die uit de uitvoering van het programma resulteren. Met het oog op de bevordering van een duurzame ontwikkeling moet voor een hoog niveau van milieubescherming worden gezorgd. Een centraal element van de SMB is het milieurapport. In het milieurapport wordt overeenkomstig § 40 UVPG onderzocht, beschreven en beoordeeld welke aanzienlijke milieu-effecten op de in § 2 lid 1 UVPG genoemde beschermde belangen uit de uitvoering van het maatregelenprogramma kunnen voortvloeien, en welke redelijke alternatieven er zijn.

Het onderhavige document is het voorstel voor een voorlopig onderzoekskader voor het milieurapport bij het maatregelenprogramma overeenkomstig KRW, dat door de instantie voor ruimtelijke ordening wordt opgesteld als centraal document van de SMB. Dit voorstel voor het onderzoekskader gaat in op inhoud, omvang en detailleringniveau van de informatie die het milieurapport moet bevatten. Het dient als uitgangspunt voor de participatie van overheden en eventuele derden bij de bepaling van het onderzoekskader overeenkomstig § 39 UVPG (scoping). Voorstellen tot het wijzigen van het onderzoekskader kunnen bij de NLWKN, vestiging Lüneburg worden ingediend. Het onderzoekskader dat op basis van de scoping is uitgewerkt, vormt vervolgens de grondslag voor de opstelling van het milieurapport. De SMB is bedoeld om de milieu-effecten van een plan of programma vast te stellen, te beschrijven, te beoordelen en in de besluitvorming mee te nemen. Daarbij moet conform § 2 lid 1 UVPG worden gekeken naar de volgende beschermde belangen:

1. Mensen, in het bijzonder de menselijke gezondheid,
2. Dieren, planten en biologische diversiteit
3. Grond, bodem, water, lucht, klimaat en landschap
4. Cultureel erfgoed en andere materiële goederen, en
5. De onderlinge wisselwerking tussen deze beschermde belangen.

De SMB bij het maatregelenprogramma voor de periode 2021 t/m 2027 voor de in Niedersachsen gelegen deel van het SGD Rijn bouwt voort op de methodiek en de resultaten van de SMB voor de vorige beheerperioden. Er worden geen aparte gegevens verzameld. Er wordt uitsluitend geanalyseerd op basis van bestaande gegevens en documenten. De SMB is afgestemd op de werkgebieden die in het Duitse deel van het SGD Rijn zijn vastgelegd en is zodoende een geaggregeerde beschrijving van het desbetreffende maatregelenprogramma op het niveau van de waterlichamen.

De uitvoering van de SMB bij het maatregelenprogramma conform KRW wordt in het in Niedersachsen gelegen deel van het stroomgebiedsdistrict Rijn gecoördineerd met de SMB

bij het overstromingsrisicobeheerplan (ORB-plan) conform ROR. Het NLWKN, vestiging Meppen verricht hierbij de onderlinge coördinatie en afstemming tussen de bevoegde instanties.

De strategische milieubeoordeling bij het maatregelenprogramma omvat de volgende stappen:

Stappen van de SMB-procedure

1. **Ontwerp** van een uniform onderzoekskader voor SMB / milieurapport
2. **Afstemming** van het voorlopige onderzoekskader (**Scoping**)
  - Inwinnen van adviezen, voorstellen, bezwaren
  - Evaluatie van schriftelijke opmerkingen
  - Besluit over inachtneming van voorstellen / bezwaren
3. **Aanpassing** van het onderzoekskader en **opstelling** van een ontwerp-milieurapport
4. **Interne afstemming** van het ontwerp-milieurapport
  - Verwerking van ontvangen reacties
  - Besluit over het milieurapport (ontwerp) door de niedersächsische Ministerium für Umwelt, Energie, Bauen und Klimaschutz
5. **Publicatie** en **terinzagelegging** van de ontwerpen van het maatregelenprogramma en het milieurapport in de deelstaten ter participatie van het publiek
6. **Evaluatie** van reacties / bezwaren en evt. **herziening** van het maatregelenprogramma en het milieurapport
  - Evaluatie van reacties / bezwaren van het publiek
  - Evt. aanpassing van het maatregelenprogramma a.d.h.v. reacties / bezwaren
7. **Beslissing over goedkeuring van het maatregelenprogramma en bekendmaking**
  - Afsluitende beoordeling door de NLWKN, MU (Ministerie van Milieu)
  - Bekendmaking van de goedkeuring
  - Terinzagelegging inclusief beknopte beschrijving

Volgens de MER-richtlijn en de SMB-richtlijn alsmede op grond van het Verdrag van Espoo en het SEA-Protocol dienen bij plannen en programma's die aanzienlijke grensoverschrijdende milieu-effecten kunnen hebben, de desbetreffende buurlanden bij de besluitvorming te worden betrokken. Nadere details over de uitvoering van deze **grensoverschrijdende raadpleging** worden beschreven in de 'Gezamenlijke verklaring inzake de uitvoering van grensoverschrijdende milieueffectrapportages en grensoverschrijdende strategische milieubeoordelingen in het Duits-Nederlandse grensgebied'. Zodoende worden de bevoegde Nederlandse instanties al bij de procedure betrokken in de fase waarin het onderzoekskader voor het milieurapport wordt vastgelegd.

1 Korte beschrijving van het maatregelenprogramma conform KRW

Het maatregelenprogramma voor de periode 2021 t/m 2027 voor het in Niedersachsen gelegen delen van het SGD Rijn berust op de maatregeltypen van de geactualiseerde maatregelencatalogus van de 'Bund/Länder-Arbeitsgemeinschaft Wasser' (LAWA) en de 'Bund/Länder-Ausschuss Nord- und Ostsee' (BLANO) (zie bijlage). Deze lijst omvat in tabelvorm naast de maatregeltypen conform KRW ook maatregeltypen op grond van de Richtlijn Overstromingsrisico's (ROR) en de Kaderrichtlijn Mariene Strategie (KRM). De aldus in het maatregelenprogramma toe te passen maatregeltypen zijn genummerd van 1 - 102. Onder de nummers 501 - 510 zijn nog meer KRW-relevante maatregeltypen opgenomen, die het karakter van beleidsmaatregelen hebben. De maatregelencatalogus koppelt de maatregeltypen ook aan het type belasting en aan veroorzakers. Daarnaast wordt in twee kolommen beschreven in hoeverre de KRW-maatregeltypen relevant zijn voor de doelstellingen van de ROR en de KRM; hier wordt beschreven of een maatregel de doelstellingen van de ROR cq. de KRM ondersteunt (aanduiding M1), of ze ten opzichte van die doelstellingen juist een tegenstrijdig belang dient (aanduiding M2), of dat ze voor de andere richtlijn niet relevant is (aanduiding M3). De LAWA-BLANO-maatregelencatalogus is aangepast na de opstelling van het vorige maatregelenprogramma in 2015.

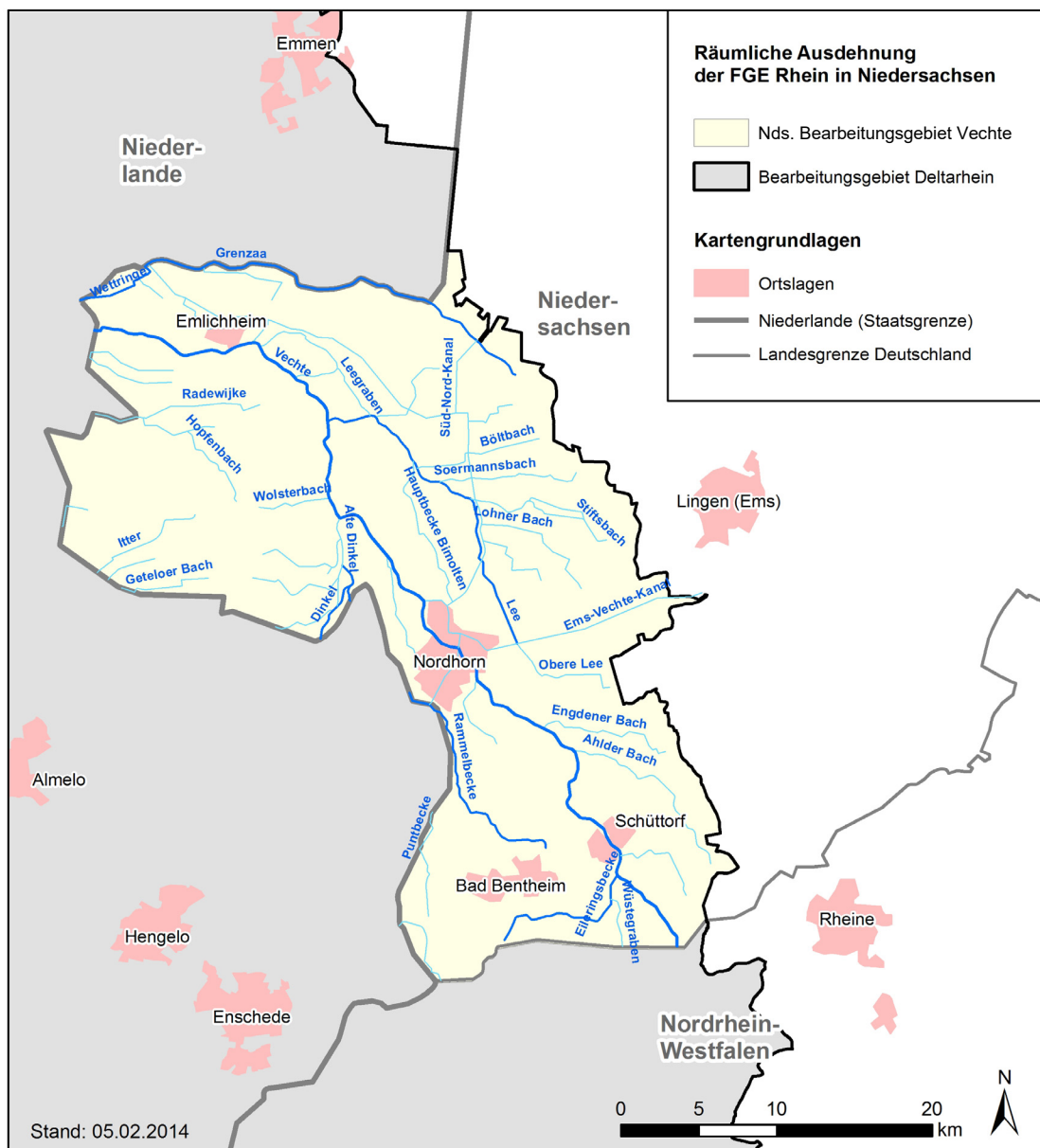
De ruimtelijke eenheden in het maatregelenprogramma van de SGD Rijn zijn de vastgelegde waterlichamen. Het milieuraapport wordt opgesteld op het niveau van het werkgebied Vecht (samenvoeging meerdere waterlichamen in een stroom-/deelstroomgebied). Deze ruimtelijke aggregatie is noodzakelijk omdat een beschrijving van de maatregelen op waterlichaam-niveau (met name voor oppervlaktewateren) noch zinvol noch haalbaar is.

Bij de maatregelen wordt beschreven voor welk werkgebied ze bestemd zijn. Dit maakt het maatregelenprogramma concreet hanteerbaar voor de gebruikers, de uitvoerders en ook met het oog op de participatie van het publiek, en creëert de basis voor een geaggregeerde weergave en beoordeling. De ruimtelijke situering dient uitsluitend ter structurering van de maatregelen en zegt niets over bestuurlijke of vakinhoudelijke bevoegdheden. Figuur 1 toont het in Niedersachsen gelegen deel van het SGD Rijn (werkgebied Vecht).

De indeling van het maatregelenprogramma vindt in eerste instantie – conform bijlage II KRW – gescheiden plaats voor oppervlaktewateren en grondwater:

- voor oppervlaktewateren (OW) naar de belastingstypen puntbronnen, diffuse bronnen, wateronttrekking, afvoerregulering/ morfologische veranderingen, andere antropogene invloeden;
- voor grondwater (GW) naar de belastingstypen namelijk puntbronnen, diffuse bronnen, wateronttrekking, andere antropogene invloeden.

**SMB van het maatregelenprogramma voor de beheerperiode 2021 - 2027
voor de in Niedersachsen gelegen delen van het SGD Rijn**
Voorstel voor een onderzoekskader

Figuur 1: Geografische ligging van het in Niedersachsen gelegen deel van het SGD Rijn

2 Methodische uitgangspunten en stappen voor de opstelling van het milieuraapport

Het milieuraapport overeenkomstig § 40 UVPG bevat alle essentiële informatie van de strategische milieubeoordeling (SMB), waarbij alle in § 40 UVPG genoemde aspecten aan bod dienen te komen. Hoofdstuk 9 bevat een voorstel voor de indeling van het milieuraapport.

Voorwerp van toetsing in de SMB is het geheel van maatregelen die in het maatregelenprogramma voor het in Niedersachsen gelegen deel van het SGD Rijn zijn vastgelegd. Voor deze maatregelen moet worden nagegaan of en in hoeverre bij de realisering ervan aanzienlijke milieu-effecten van positieve of negatieve aard kunnen optreden.

Beschrijving en beoordeling van de milieu-effecten

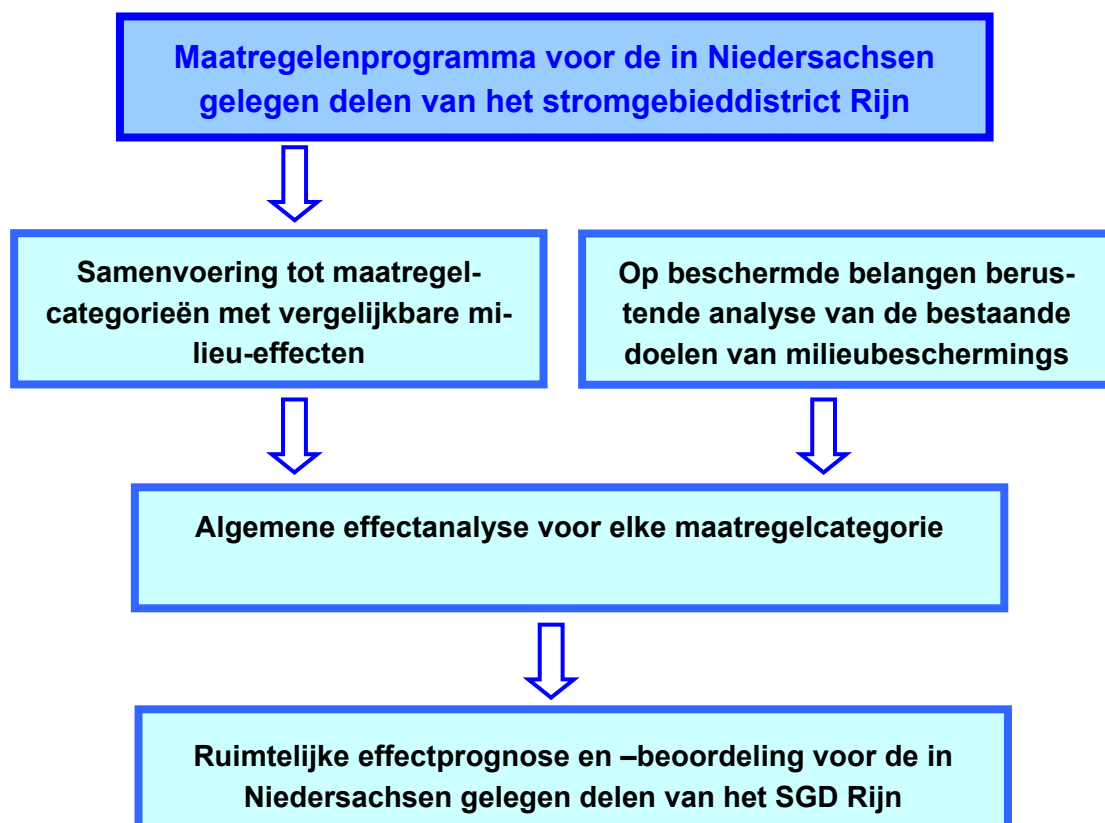
Op beleids- en planologisch niveau spelen met name de cumulatieve milieu-effecten en de totale planeffecten, d.w.z. de effecten die resulteren uit de onderlinge wisselwerking van de talrijke in het maatregelenprogramma vastgelegde maatregelen, een doorslaggevende rol. Onder **cumulatieve milieu-effecten** wordt verstaan de ruimtelijke overlapping van soortgelijke of synergistisch werkende milieu-effecten (die bijv. uitgaan van meerdere maatregelen) op een beschermd belang (bijv. de kwaliteit van het landschap in een deelgebied, ecologisch verbindingssysteem etc.). Onder de **totale planeffecten** wordt het totaal van alle negatieve en positieve effecten van het maatregelenprogramma verstaan.

De beschrijving en beoordeling van de milieu-effecten van het maatregelenprogramma voor het in Niedersachsen gelegen deel van het SGD Rijn vindt in meerdere stappen plaats (zie Figuur 2).

Het uitgangspunt voor de prognose van de milieu-effecten is een **algemene effectanalyse** van de milieu-effecten van de maatregelen. Vanwege de schaal van de maatregelen en bij gebrek aan een concrete lokalisering ervan worden de milieueffecten niet voor elke afzonderlijke maatregel vastgesteld. Bij de SMB bij het maatregelenprogramma voor het in Niedersachsen gelegen deel van het SGD Rijn zal in plaats daarvan voor de in de LAWA-BLANO-maatregelencatalogus opgenomen KRW-maatregeltypen met vergelijkbare werkingsmechanismen de vraag worden beantwoord of deze bij de latere realisering ervan tot aanzienlijke milieu-effecten kunnen leiden of niet. Daartoe worden de 112 KRW-relevante maatregeltypen samengevoegd tot categorieën met vergelijkbare milieueffecten (bijv. "Maatregelen ter vermindering van de toevoer van verontreinigende stoffen uit puntbronnen vanuit mijnbouw, industrie- en bedrijventerreinen etc.", bestaande uit acht maatregeltypen, zie hfst. 5). Voor deze maatregelgroepen worden de in principe te verwachten invloedsfactoren (o.a. emissies, bodemverharding) weergegeven in een matrix en in relatie tot de beschermde belangen beoordeeld (zie voorbeeld in Tabel 3). Een uitzondering wordt

gevormd door de groep van de maatregelentypen met een louter conceptueel, beleidsmatig karakter (nr. 500 - 510). Omdat ze geen directe milieueffecten hebben, wordt voor deze beleidsmaatregelen geen oorzaak-gevolg-matrix uitgewerkt, maar worden ze alleen tekstueel onderbouwd.

Op basis van de maatregel-gerelateerde effectanalyse wordt overeenkomstig de ruimtelijke indeling van de in Niedersachsen gelegen deel van het stroomgebiedsdistrict Rijn een **ruimtelijke effectprognose en –beoordeling** uitgevoerd. De basis hiervoor is het dan beschikbare eerste ontwerp van het maatregelenprogramma. Aangezien de in Niedersachsen liggende delen van het SGD Rijn alle binnen één werkgebied liggen, vindt de effectprognose op slechts één ruimtelijk niveau plaats. De cumulatieve milieu-effecten komen zodoende overeen met de totale planeffecten van de maatregelenprogramma voor de in Niedersachsen gelegen deel van het stroomgebiedsdistrict Rijn SGD Rijn. Een verdere aggregatie is in dit geval niet nodig.

Figuur 2: Belangrijkste stappen ter beschrijving en beoordeling van de milieueffecten

De **beoordeling** vindt plaats overeenkomstig § 40 lid 3 UVPG. Er dient een juridisch bindende milieubeoordeling te worden verricht, waarin – voor zover mogelijk – preventieve aspecten moeten worden meegenomen. Zowel de positieve als negatieve milieueffecten moeten worden beoordeeld.

Als beoordelingscriterium dienen de milieubeschermingsdoelstellingen (zie hfst. 3). Uiteindelijk dient de SMB te concluderen of en in hoeverre aan de bestaande milieubeschermings-doelstellingen en daarmee aan de wettelijke milieueisen wordt voldaan. Om de milieueffecten op verschillende beschermde belangen op onderling vergelijkbare wijze te beoordelen, wordt een uniform ordinaal schema gehanteerd met de volgende beoordelingscategorieën (zie Figuur 3).

++	bijzonder positieve bijdrage aan het doel van de milieubescherming
+	positieve bijdrage aan het doel van de milieubescherming
o	geen, neutraal of verwaarloosbaar effect op het doel van de milieubescherming
-	negatieve bijdrage aan het doel van de milieubescherming
--	bijzonder negatieve bijdrage aan het doel van de milieubescherming

Figuur 3: Beoordelingscategorieën voor de kwalitatieve beoordeling (rangschikking van de mate waarin gedefinieerde milieubeschermingsdoelen worden gehaald

De **onderzoeksintensiteit** wordt in algemene zin bepaald door de schaal van de planologische beslissingen c.q. de ruimtelijke beleidsvorming. Omdat de in het maatregelenprogramma voorgeschreven maatregelen niet concreet gelokaliseerd zijn, worden eenvoudige prognosetechnieken gebruikt in de vorm van tekstuele beschrijvingen van de oorzaak-gevolg-verbanden. Het is dan aan het lagere plannings- of vergunningsniveau om de afzonderlijke maatregelen gedetailleerd uit te werken en te bepalen waar ze precies moeten worden uitgevoerd. De nauwkeurige lokalisering van milieueffecten valt buiten het bestek van de SMB voor het maatregelenprogramma voor het in Niedersachsen gelegen deel van het SGD Rijn.

Het onderzoeksgebied voor de SMB komt overeen met het in Niedersachsen gelegen deel van het SGD Rijn.

Verenigbaarheid met de Habitatrichtlijn

Bij de uitvoering van de KRW moet rekening worden gehouden met de instandhoudings- en beschermingsdoelen van NATURA 2000-gebieden. Wanneer de uitvoering van plannen desondanks een aanzienlijk negatief effect kan hebben op de instandhoudings- en beschermingsdoelen van NATURA 2000-gebieden, moet een milieueffectrapportage worden verricht overeenkomstig § 34 en 36 *Bundesnaturschutzgesetz* (BNatSchG; federale natuurbeschermingswet). Op het niveau van het maatregelenprogramma kunnen in algemene zin echter geen robuuste uitspraken worden gedaan over de NATURA 2000-

compatibiliteit van de onderzochte LAWA-maatregeltypen overeenkomstig § 36 BNatSchG. In de weergave van de oorzaak-gevolg-relaties (zie Tabel 3) van de verschillende maatregeltypen worden in het tekstveld 'Bijdrage aan het bereiken van doelstellingen voor beschermde belangen' echter de in principe mogelijke effecten van de maatregelgroepen en -typen op NATURA 2000-gebieden beschreven, voor zover een beoordeling op abstract niveau mogelijk/zinvol is.

Een gedetailleerde NATURA 2000-milieueffectrapportage moet zodoende eventueel op het niveau van een aanvullende procedure worden uitgevoerd.

3 Bestaande milieubeschermingsdoelstellingen

Volgens § 40 lid 2 sub 2 UVPG dient het milieurapport uit te gaan van de '**bestaande doelstellingen van milieubescherming**'. Aan de hand van deze doelstellingen en bijbehorende indicatoren of effectcriteria voor de bepaling van de haalbaarheid wordt het volledige milieurapport gestructureerd. De doelstellingen dienen als referentiepunt voor de milieu-toestandsanalyse, de beschrijving en beoordeling van de milieueffecten en de monitoring daarvan. De milieubeschermingsdoelstellingen vormen zodoende de 'rode draad' van het milieurapport.

Onder de milieubeschermingsdoelstellingen dienen alle doelen te worden verstaan die gericht zijn op het behoud of de verbetering van de toestand van het milieu en die door de bevoegde overheden op Europees, federaal, deelstaat- of gemeentelijk niveau – of in opdracht daarvan – worden vastgelegd in rechtsnormen (wetten, verordeningen, reglementen) en door andere soorten beslissingen (bijv. politieke besluiten). Deze doelstellingen dienen bij een SMB een centrale rol te spelen als 'bestaande' doelstellingen wanneer ze in het kader van de planologische beslissing in acht moeten worden genomen.

Vanwege het beoogde uniforme methodische kader voor de strategische milieu-beoordelingen van het maatregelenprogramma volgens KRW en het ORB-plan wordt een uniform doelstellingsysteem gehanteerd dat uitgaat van de beschermde belangen.

De milieubeschermingsdoelstellingen voor het maatregelenprogramma voor het in Niedersachsen gelegen deel van het SGD Rijn zijn zo gekozen dat ze met het oog op de besluitvorming over het maatregelenprogramma **inhoudelijk relevant** zijn, d.w.z. rechtstreeks verband houden met de beschermde belangen van de SMB en de mogelijk aanzienlijke milieueffecten en een bij het plan of programma **passende ruimtelijke binding en abstractiegraad** bezitten. Vanwege de grootte van het plangebied komen doelstellingen die alleen voor individuele deelstaten gelden, daarom niet in aanmerking voor een gemeenschappelijk milieurapport. Geschikte doelstellingen en streefwaarden worden met name ontleend aan de belangrijkste ruimtelijke-ordeningswetgeving en aan internationale, communautaire en nationale regelgeving, verdragen of planningsconcepten. Daarnaast moet bij de selectie van doelstellingen worden overwogen of voor de beoordeling van die doelstellingen een toereikende **gebiedsomvattende gegevensbasis** beschikbaar is met dezelfde abstractiegraad als voor het plangebied, d.w.z. of voor het totale gebied op methodisch vergelijkbare wijze conclusies kunnen worden uitgewerkt. Ook is het van belang het aantal doelstellingen te beperken, om de overzichtelijkheid en transparantie van het milieurapport te waarborgen.

De belangrijkste bestanddelen van het doelstellingsysteem zijn vanwege hun grootschalige opzet de met name van §§ 27 en 47 WHG afgeleide **milieugerelateerde doelstellingen van het maatregelenprogramma** zelf, met name het voorkómen van een

negatieve verandering van de ecologische en chemische toestand van de oppervlaktewateren resp. de kwantitatieve en chemische toestand van het grondwater en het behouden en bereiken van een goede ecologische en chemische toestand van oppervlaktewateren resp. een goede kwantitatieve en chemische toestand van het grondwater in het in Niedersachsen gelegen deel van het SGD Rijn.

Als uitgangspunt voor de identificatie van relevante milieubeschermingsdoelen is gebruik gemaakt van het doelstellingensysteem uit het milieurapport bij het maatregelenprogramma voor het in Niedersachsen gelegen deel van het SGD Rijn voor de periode 2015 t/m 2021 (zie Tabel 1). De doelstellingen zijn getoetst aan actuele juridische, politieke of maatschappelijke vereisten. Uit het door de wijziging van het UVPG nieuw gedefinieerde beschermde belang 'Fläche' (grond) vloeien geen nieuwe inhoudelijke eisen voort. Dit beschermde belang wordt daarom inhoudelijk onverminderd meegenomen in het beschermde belang 'Boden' (bodem).

Tabel 1: Op beschermde belangen berustend doelstellingensysteem

Beschermde belang	Milieubeschermingsdoelstellingen conform UVPG
Mensen/ menselijke gezondheid	<ul style="list-style-type: none"> • Bescherming van de mens tegen schadelijke milieu-invloeden (§ 1 BImSchG, Badegewässer-Richtlinie, Trinkwasserverordnung) • Duurzaam behoud van de recreatieve waarde van natuur en landschap (§ 1 lid 1.3 i.v.m. § 1 lid 4.2 BNatSchG, Badegewässer-Richtlinie) • Waarborging van een duurzame hoogwaterbescherming (§ 72 - § 81 WHG)
Dieren, planten, biologische diversiteit	<ul style="list-style-type: none"> • Creëren van een ecologische verbindingszone / passeerbaarheid van stromende wateren (§ 20 lid 1 BNatSchG, § 21 BnatSchG, § 34 WHG, Nds. FischG) • Bescherming van in het wild levende dieren en planten, hun leefgemeenschappen en hun biotopen en habitats (§ 1 lid 3.5 BNatSchG, § 31 t/m § 36 BNatSchG) • Duurzaam behoud van de biologische diversiteit (§ 1 lid 1.1 BNatSchG, § 1 lid 2 BNatSchG)
Grond, bodem	<ul style="list-style-type: none"> • Duurzame omgang met grond en bodem (§ 1a lid 2 BauGB) • Behoud of herstel van de natuurlijke bodemfuncties (§ 1 BBodSchG) • Waarborging van bos- en landbouwkundig gebruik (§ 2 lid 2.3 sub c BBodSchG)

Beschermd belang	Milieubeschermingsdoelstellingen conform UVPG
Oppervlaktewateren / kustwateren	<ul style="list-style-type: none"> • Het bereiken en behouden van een goede ecologische toestand resp. potentieel (§ 27 WHG) • Het bereiken en behouden van een goede chemische toestand (§ 27 WHG) • Waarborging van een duurzame hoogwaterberging (§§ 6, 72 - 81 WHG) • Het bereiken en behouden van een goede toestand van de mariene wateren (§ 45a lid 1.2 WHG)
Grondwater	<ul style="list-style-type: none"> • Het bereiken en behouden van een goede kwantitatieve toestand (§ 47 WHG) • Het bereiken en behouden van een goede chemische toestand (§ 47 WHG)
Klimaat / lucht	<ul style="list-style-type: none"> • Vermindering uitstoot broeikasgassen (§ 3 <i>Bundes-Klimaschutzgesetz</i>) • Bescherming van gebieden met een gunstig klimaat-effect (§ 1 lid 3.4 BNatSchG)
Landschap	<ul style="list-style-type: none"> • Duurzaam behoud van de diversiteit, de bijzondere aard en schoonheid en recreatieve waarde van het landschap (§ 1 lid 1.3 BNatSchG)
Cultureel erfgoed en andere materiële goederen	<ul style="list-style-type: none"> • Behoud van bovengronds gelegen cultuur- en historische monumenten alsmede historisch gegroeide cultuurlandschappen (monumentenzorgwetten van de deelstaten, § 1 Verdrag van Malta; § 1 lid 4.1 BNatSchG) • Behoud van ondergronds gelegen cultuur-, historische en archeologische monumenten alsmede archeologische vindplaatsen (monumentenzorgwetten van de deelstaten, § 1 Verdrag van Malta; § 1 lid 4.1 BNatSchG) • Bescherming van economische activiteiten en aanzienlijke materiële waarden (§ 73 WHG)

4 Bestaande situatie en ontwikkeling van het milieu bij niet uitvoering van het maatregelenprogramma

In het milieurapport dient een toestandsanalyse te worden uitgevoerd, waarbij wordt gekeken naar de milieukenmerken, de actuele milieutoestand en de relevante milieuproblemen, rekening houdend met milieurelevante voorbelastingen

De toestandsanalyse moet betrekking hebben op de in § 2 lid 1 UVPG genoemde beschermde belangen, aangezien deze het uitgangspunt vormen voor de prognose en beoordeling van de mogelijke aanzienlijke milieueffecten. Uit praktische overwegingen worden bij de beschermde belangen dezelfde criteria / indicatoren gebruikt die ook bij de effectprognose worden gehanteerd.

De beschrijving van het milieu en de relevante milieuproblemen gaat uit van het voorafgaande milieurapport bij het maatregelenprogramma en wordt voor het gehele in Niedersachsen gelegen deel van het SGD Rijn geactualiseerd.

Naast de bestaande situatie moet ook worden beschreven hoe de milieutoestand zich ontwikkelt als het plan niet wordt uitgevoerd. Daarbij worden dezelfde criteria en indicatoren beschreven die ook bij de effectprognose worden gehanteerd. De prognose van de ontwikkeling van de bestaande situatie volgens de milieurapport bij de maatregelenprogramma voor de beheerperiode 2015 - 2021 wordt slechts aangepast voor zover ook veranderde economische, vervoers-, technische of andere ontwikkelingen te verwachten zijn die tot een aanzienlijke verandering van de bestaande situatie zouden kunnen leiden.

5 Maatregelgroepen met hun belangrijkste milieueffecten

In het maatregelenprogramma voor het in Niedersachsen gelegen deel van het SGD Rijn wordt een groot aantal maatregeltypen vastgelegd die voor wat betreft hun milieueffecten in de SMB moeten worden beoordeeld.

Ter bepaling van het onderzoekskader wordt gebruik gemaakt van de op 17/18 september 2015 goedgekeurde en in maart 2018 bijgewerkte gezamenlijke maatregelencatalogus van de 'Bund/Länder-Arbeitsgemeinschaft Wasser' (LAWA) en de 'Bund/Länder-Ausschuss Nord- und Ostsee' (BLANO). De 112 uit de KRW resulterende maatregeltypen die op de maatregelenlijst staan, worden omwille van de hanteerbaarheid voor de SMB samengevoegd tot maatregelgroepen met vergelijkbare waterstaatkundige doeleinden en mogelijk vergelijkbare milieueffecten (zie Tabel 2).

Om positieve en negatieve milieueffecten te identificeren worden voor de maatregelgroepen oorzaak-gevolg-verbanden voor de beschermde belangen gelegd en worden de verwachte positieve of negatieve effecten kwalitatief beschreven (zie voorbeeld in Tabel 3).

Bij de maatregeltypen nr. 501 - 510 gaat het om beleidsmaatregelen van conceptuele aard zonder directe milieueffecten. Omdat deze maatregeltypen geen direct effect op het milieu hebben, blijven ze in de effectprognose van het maatregelenprogramma buiten beschouwing.

De nieuwe, na de opstelling van het maatregelenprogramma voor de periode 2015 - 2021 toegevoegde maatregeltypen 101 en 102 zijn ingedeeld bij de maatregelgroep 'Maatregelen ter vermindering van de diffuse toevoer van verontreinigende stoffen uit verzuurde bodems en uit de landbouw (bijv. oeverstroken-extensivering), ter vermindering van verontreinigende stoffen die vrijkomen uit sedimenten en ter voorkoming van verontreiniging door ongevallen'. Verder waren er geen relevante veranderingen.

Tabel 2 bevat een overzicht van de **maatregelgroepen** met vergelijkbare milieueffecten.

Tabel 2: Overzicht van de maatregelgroepen

Maatregelgroepen	Bijbehorende nrs. van de maatregeltypen in de LAWA-BLANO-maatregelenlijst
Nieuwbouw en aanpassing (uitbreiding) van gemeentelijke of industriële zuiveringsinstallaties	1 / 13
Uitbreiding, verbetering, optimalisatie van bestaande gemeentelijke of industriële zuiveringsinstallaties	2 – 8 / 14
Overige maatregelen ter vermindering van de toevoer van verontreinigende stoffen door gemeentelijke of industriële afvalwaterlozingen (bijv. door heffingen op watergebruik door bedrijven, aanpassing aan de stand van de techniek)	9 / 15
Nieuwbouw en aanpassing van installaties voor de afvoer, behandeling en retentie van riool- en hemelwater (bijv. bouw van een retentiebekken of stuwkanaal)	10
Optimalisering van de werking van installaties voor de afvoer, behandeling en retentie van riool- en hemelwater (bijv. regelmatig onderhoud, inbouw van olieafscidders)	11 / 12 / 39
Maatregelen ter vermindering van de toevoer van verontreinigende stoffen uit puntbronnen vanuit de mijnbouw, industrie en bedrijven, warmtelozingen en uit andere puntbronnen (bijv. bouw van bezinkbekkens / egalisatiebekkens)	16 - 23
Maatregelen ter vermindering van de toevoer van verontreinigende stoffen uit mijnbouw, historische verontreinigingen en bebouwde gebieden (bijv. bebossing van stortplaatsen)	24 – 26 / 37 / 38/ 40
Maatregelen ter vermindering van de diffuse toevoer van verontreinigende stoffen uit verzuurde bodems en uit de landbouw (bijv. oeverstroken-extensivering), ter vermindering van verontreinigende stoffen die vrijkomen uit sedimenten en ter voorkoming van verontreiniging door ongevallen	27– 36 / 41 – 44/ 100 - 102
Maatregelen ter vermindering van de wateronttrekking voor industrie / energiecentrales, bedrijven, mijnbouw, scheepvaart, landbouw, visserij, publieke watervoorziening (incl. verlies door waterdistributie)	45 - 60
Maatregelen voor de afvoerregulering (verkorting opstuwingszones, aanleg regenopvangbekkens, het terugleggen van dijken, optimalisatie getijdestuwen)	61 – 65 / 67
Maatregelen ter verbetering van de waterhuishouding en de morfologie bij stilstaande wateren (bijv. het afvlakken van oevers, extensivering van gebruiksfuncties in wateromgeving)	66 / 80

**SMB van het maatregelenprogramma voor de beheerperiode 2021 - 2027
voor de in Niedersachsen gelegen delen van het SGD Rijn**
Voorstel voor een onderzoekskader

Maatregelgroepen	Bijbehorende nrs. van de maatregeltypen in de LAWA-BLANO-maatregelenlijst
Maatregelen ter realisering van de lineaire passeerbaarheid van stuwen en overige kunstwerken (bijv. aanleg van vistrappen / bypasses)	68 – 69 / 76
Herstelmaatregelen met gebruik van grond (bijv. vrijmaken van oevers, terugleggen van dijken)	70 / 72 - 75
Herstelmaatregelen zonder gebruik van grond (bijv. ongedaan maken van bodemverharding, vervanging van vaste stuwen door vistrappen van keien)	71
Maatregelen ter verbetering van sedimenthuishouding en sedimentbeheer, ter vermindering van de belasting door onttrekking van sediment, ter aanpassing / optimalisering van wateronderhoud (bijv. voorkoming van baggerwerken in habitatrictlijngebieden)	77 - 79
Maatregelen ter vermindering van de belasting door kunstwerken voor scheepvaart en havens (bijv. verwijdering van aanlegpunten)	81
Maatregelen ter vermindering van de onttrekking van bodemmateriaal, de belastingen door zandsuppletie en landwinning bij kust-/ overgangswateren en ter vermindering van andere hydromorfologische belastingen	82 - 87
Maatregelen ter vermindering van de belastingen als gevolg van de visserij en maatregelen voor de initiële uitzetting (bijv. herkolonisatieprojecten)	88 - 92
Maatregelen ter vermindering van andere antropogene belastingen (bijv. als gevolg van recreatieve activiteiten, ontwatering, exoten)	93 - 96
Maatregelen ter vermindering van zoutwaterintrusie (binnendringen van zout water; fenomeen dat optreedt als een zoutwaterlichaam in een zoetwaterlichaam binnendringt; dit kan zich zowel voordoen in oppervlakte- als in grondwater), of van andere toevoer van verontreinigende stoffen aan het grondwater	97 - 99
Beleidsmaatregelen (onderzoek, rapporten, voorlichting en educatie, certificering)	501 - 510

Bij de beoordeling van de oorzaak-gevolg-verbanden van een maatregeltyp wordt alleen rekening gehouden met de invloedsfactoren die betrekking hebben op voorzieningen en de exploitatie daarvan. Invloedsfactoren die verband houden met bouwactiviteiten hebben een tijdelijk karakter en zijn meestal ook ruimtelijk begrensd (bijv. geluids- en stofemissie). Deze invloeden kunnen vanwege het abstracte planningsniveau van de SMB niet adequaat worden beoordeeld en moeten daarom evt. later in aanvullende procedures worden onderzocht.

Tabel 3 toont bij wijze van voorbeeld de beoordeling voor het beschermde belang mens en menselijke gezondheid voor de maatregelgroep 'Nieuwbouw en aanpassing van zuiveringsinstallaties'.

**SMB van het maatregelenprogramma voor de beheerperiode 2021 - 2027
voor de in Niedersachsen gelegen delen van het SGD Rijn**
Voorstel voor een onderzoekskader

Tabel 3: Illustratief overzicht van de milieueffecten van een maatregelgroep

MC nr. 1 Nieuwbouw en aanpassing van zuiveringsinstallaties Aan beschermd belang gerelateerd milieubeschermingsdoel	Invloedsfactoren (m.b.t. voorzieningen en exploitatie)										
	Bodemgebruik	Bodemverharding	Barrièrewerking	Visuele effecten	Gebruikwijziging/ -beperking	Verandering van het afvoerregime	Morfologische veranderingen OW incl. uiterwaarden	Verandering van hydrogeologie GW	Toevoer verontreinigende stoffen en zout aan OW/GW	Geuremissies / luchverontreinigende stoffen	Geluidsemissies
Mensen en menselijke gezondheid											
- Bescherming van de mens tegen schadelijke milieu-invloeden	○	○	○	○	○	○	○	○	++	-	-
- Behoud van de recreatieve waarde van natuur en landschap	○	○	○	--	○	○	○	○	++	-	-
- Waarborging van een duurzame hoogwaterbescherming	-	-	○	○	○	○	○	○	○	○	○
Dieren, planten en biologische diversiteit											
- Creëren van biologische verbindingszone/passeerbaarheid stromende wateren											
- Bescherming van in het wild levende dieren en planten, hun leefgemeenschappen en hun biotopen en habitats											
- Duurzaam behoud van de biologische diversiteit											
Grond, bodem											
- Duurzame omgang met grond en bodem											
- Behoud of herstel van de natuurlijke bodemfuncties											
- Waarborging van bos en landbouwkundig gebruik											
Water (oppervlaktewateren (OW) en grondwater (GW))											
- Bereiken en behouden van goede ecologische / chemische OW-toestand											
- Bereiken en behouden van goede kwantitatieve / chemische GW-toestand											
- Bereiken en behouden van goede toestand van mariene wateren											
- Waarborging van een duurzame hoogwaterberging											
Klimaat en lucht											
- Vermindering uitstoot broeikasgassen											
- Bescherming van gebieden met een gunstig klimaat-effect											

**SMB van het maatregelenprogramma voor de beheerperiode 2021 - 2027
voor de in Niedersachsen gelegen delen van het SGD Rijn**
Voorstel voor een onderzoekskader

MC nr. 1 Nieuwbouw en aanpassing van zuiveringsinstallaties Aan beschermd belang gerelateerd milieubeschermingsdoel	Invloedsfactoren (m.b.t. voorzieningen en exploitatie)										
	Bodemgebruik	Bodemverharding	Barrièrewerking	Visuele effecten	Gebruikwijziging/ -beperking	Verandering van het afvoerregime	Morfologische veranderingen OW incl. uiterwaarden	Verandering van hydrogeologie GW	Toevoer verontreinigende stoffen en zout aan OW/GW	Geuremissies / luchtverontreinigende stoffen	Geluidsemissies
Landschap											
- •Duurzaam behoud van diversiteit, bijzondere aard en schoonheid											
Cultureel erfgoed en andere materiële goederen											
- Behoud van bovengronds gelegen cultuur- en histor. en archeologische monumenten en histor. cultuurlandschappen											
- Behoud van ondergronds gelegen cultuur-, historische en archeologische monumenten en van archeolog. vindplaatsen											
- Bescherming van economische activiteiten en aanzienlijke materiële waarden											
Beoordeling van de bijdrage aan het bereiken van aan beschermd belang gerelateerd milieubeschermingsdoel											
- - = bijzonder negatieve bijdrage aan doel milieubescherming - = negatieve bijdrage aan doel milieubescherming											
+ + = bijzonder positieve bijdrage aan doel milieubescherming + = positieve bijdrage aan doel milieubescherming											
○ = geen, neutraal of verwaarloosbaar effect op doel milieubescherming											
Bijdrage aan het bereiken van aan beschermd belang gerelateerd milieubeschermingsdoel											
<u>Algemene milieueffecten</u> De nieuwbouw en aanpassing van zuiveringsinstallaties resulteren in grootschalige verbeteringen van de chemische en ecologische toestand van de oppervlaktewateren en het grondwater. Dit heeft een positief effect op de beschermde belangen mensen, water, bodem (uiterwaardenbodems) en flora, fauna en biodiversiteit. Daar tegenover staan voor alle beschermde belangen negatieve, door installaties en bedrijvigheid veroorzaakte effecten voor de factoren grondgebruik, verharding, landschapsbeeld (visuele impact) en emissies, die echter ruimtelijk beperkt zijn.											
<u>Specifieke effecten</u> Een concrete, kwantificerende beoordeling is alleen in specifieke gevallen mogelijk, omdat de intensiteit van de effecten sterk kan variëren afhankelijk van type, formaat en concrete locatie van de zuiveringsinstallatie. Met name van belang zijn hierbij de mogelijke effecten op de overstromingsbescherming en de hoogwaterberging, die alleen relevant zijn wanneer de zuiveringsinstallatie in een risico- c.q. overstromingsgebied ligt. Met de in het kader van de vergunningsprocedure te treffen locatiekeuze kan een negatieve beïnvloeding van bebouwde gebieden (emissies, overstromingen), beschermde monumenten, beschermde gebieden waaronder waardevolle habitats voor planten en dieren, hoogwaardige bodems, overstromingsgebieden etc. worden voorkomen. Bij onvermijdelijke impact op ecosysteem en landschapsbeeld dienen op vergunningsniveau concrete compenserende maatregelen te worden vastgelegd.											
<u>Natura 2000</u> De planning van een nieuwe zuiveringsinstallatie in een Natura 2000-gebied vereist mogelijk een Natura 2000-toetsing, wanneer impact op de instandhoudingsdoelen voor de beschermde soorten en habitattypen niet kan worden uitgesloten.											
<u>Conclusie</u> Onder de voorwaarde dat geen locatie binnen een Natura 2000-gebied, in risico- of overstromingsgebieden of in de omgeving van een belangrijk beschermd monument wordt gekozen, kan al met al worden aangenomen dat bij nieuwbouw of uitbreiding van zuiveringsinstallaties de positieve effecten op het milieu, met name op de waterecologie en het watergebruik, de verwachte negatieve effecten op andere beschermde belangen duidelijk overtreffen.											
➔ positief met beperkingen											

6 Gegevensbasis

Voor de opstelling van het milieuraapport in het kader van de SMB wordt met name gebruik gemaakt van de volgende gegevens:

BMU (Bundesministerium für Umwelt, Naturschutz und Reaktorsicherheit) (2013): Gemeinsame Erklärung über die Zusammenarbeit bei der Durchführung grenzüberschreitender Umweltverträglichkeitsprüfungen sowie grenzüberschreitender Strategischer Umweltprüfungen im deutsch-niederländischen Grenzgebiet. Online verfügbar unter:

<https://www.bmu.de/download/zusammenarbeit-bei-umweltpruefungen-im-deutsch-niederlaendischen-grenzbereich/>

FGG Rhein (Flussgebietsgemeinschaft Rhein) (2015): Chapeau-Kapitel der Flussgebietsgemeinschaft Rhein – Koordinierung und Abstimmung der Vorgehensweisen zur Erstellung der Bewirtschaftungspläne und Maßnahmenprogramme nach Wasserrahmenrichtlinie. Online verfügbar unter <http://www.fgg-rhein.de/servlet/is/4367/>.

FGG Rhein (Flussgebietsgemeinschaft Rhein) (2019): Veröffentlichung der wichtigen Fragen der Gewässerbewirtschaftung im deutschen Rheineinzugsgebiet im Rahmen der Aktualisierung der Bewirtschaftungspläne in der Flussgebietsgemeinschaft Rhein. Online verfügbar unter <http://www.fgg-rhein.de/servlet/is/87569/>.

Internationale Kommission zum Schutz des Rheins (IKSR) (2015): International koordinierter Bewirtschaftungsplan 2015 für die internationale Flussgebietseinheit Rhein (Teil A: übergeordneter Teil). Online verfügbar unter

https://www.iksr.org/fileadmin/user_upload/DKDM/Dokumente/BWP-HWRMP/DE/bwp_De_BWP2015.pdf

LAWA (Bund/Länder-Arbeitsgemeinschaft Wasser) (2013): Empfehlungen zur koordinierten Anwendung der HWRM-RL und der WRRL, Potenzielle Synergien bei Maßnahmen, Datenmanagement und Öffentlichkeitsbeteiligung der Bund/Länder-Arbeitsgemeinschaft Wasser (LAWA), beschlossen auf der 146. LAWA-VV am 26./27.09.2013 in Tangermünde.

LAWA (Bund/Länder-Arbeitsgemeinschaft Wasser) (2015): LAWA-BLANO-Maßnahmenkatalog (WRRL, HWRM-RL, MSRL), beschlossen auf der 150. LAWA-VV am 15.12.2015 in Berlin, aktualisierter Stand vom 14./15.03.2018 (155. LAWA-VV, TOP 7.7).

**SMB van het maatregelenprogramma voor de beheerperiode 2021 - 2027
voor de in Niedersachsen gelegen delen van het SGD Rijn**

Voorstel voor een onderzoekskader

Niedersächsischer Landesbetrieb für Wasserwirtschaft, Küsten- und Naturschutz (NLWKN) (2015): Maßnahmenprogramm nach § 117 des niedersächsischen Wassergesetzes bzw. Artikel 11 EG-WRRL für den niedersächsischen Teil der Flussgebietseinheit Rhein. Bewirtschaftungszeitraum 2015 – 2021. Online verfügbar unter https://www.nlwkn.niedersachsen.de/download/103295/Massnahmenprogramm_2015_bis_2021_fuer_den_niedersaechsischen_Teil_der_Flussgebietseinheit_Rhein.pdf

Niedersächsischer Landesbetrieb für Wasserwirtschaft, Küsten- und Naturschutz (NLWKN) (2015): Strategische Umweltprüfung zum Maßnahmenprogramm 2015 bis 2021 für den niedersächsischen Teil der Flussgebietseinheit Rhein gemäß § 82 WHG - Umweltbericht. Online verfügbar unter https://www.nlwkn.niedersachsen.de/download/103308/Umweltbericht_Vechte_2015.pdf

Niedersächsisches Ministerium für Umwelt, Energie und Klimaschutz (MU) (2015): Niedersächsischer Beitrag zu den Maßnahmenprogrammen 2015 bis 2021 der Flussgebiete Elbe, Weser, Ems und Rhein. Online verfügbar unter https://www.nlwkn.niedersachsen.de/download/92742/Niedersaechsischer_Beitrag_zu_den_Massnahmenprogrammen_2015_bis_2021_der_Flussgebiete_Elbe_Weser_Ems_und_Rhein.pdf

Niedersächsisches Ministerium für Umwelt, Energie und Klimaschutz (MU) (2015): Niedersächsischer Beitrag zu den Bewirtschaftungsplänen 2015 bis 2021 der Flussgebiete Elbe, Weser, Ems und Rhein. Online verfügbar unter https://www.nlwkn.niedersachsen.de/download/92741/Niedersaechsischer_Beitrag_zu_den_Bewirtschaftungsplaenen_2015_bis_2021_der_Flussgebiete_Elbe_Weser_Ems_und_Rhein.pdf

Umweltbundesamt (2018): Daten zur Umwelt – Ausgabe 2018 – Umwelt und Landwirtschaft. Online verfügbar unter <https://www.umweltbundesamt.de/publikationen/daten-zur-umwelt-2018-umwelt-landwirtschaft>.

Richtlinie 2011/92/EU des Europäischen Parlaments und des Rates vom 13.12.2011 über die Umweltverträglichkeitsprüfung bei bestimmten öffentlichen und privaten Projekten (UVP-Richtlinie)

Richtlinie 2014/52/EU des Europäischen Parlaments und des Rates vom 16. April 2014 zur Änderung der Richtlinie 2011/92/EU über die Umweltverträglichkeitsprüfung bei bestimmten öffentlichen und privaten Projekten (UVP-Änderungs-Richtlinie)

Richtlinie 2000/60/EG des Europäischen Parlaments und des Rates vom 23.10.2000 zur Schaffung eines Ordnungsrahmens für Maßnahmen der Gemeinschaft im Bereich der Wasserpolitik (Wasserrahmenrichtlinie)

Richtlinie 2007/60/EG des Europäischen Parlaments und des Rates vom 23.10.2007 über die Bewertung und das Management von Hochwasserrisiken (Hochwasserrisikomanagement-Richtlinie)

Richtlinie 2008/56/EG des Europäischen Parlaments und des Rates vom 17.06.2008 zur Schaffung eines Ordnungsrahmens für Maßnahmen der Gemeinschaft im Bereich der Meeresumwelt (Meeresstrategie-Rahmenrichtlinie)

Richtlinie 2010/75/EU des Europäischen Parlaments und des Rates vom 24.11.2010 über Industrieemissionen (integrierte Vermeidung und Verminderung der Umweltverschmutzung (IED-Richtlinie)

Richtlinie 2009/147/EG des Europäischen Parlaments und des Rates vom 30.11.2009 über die Erhaltung der wildlebenden Vogelarten (Vogelschutz-Richtlinie), kodifizierte Fassung

Richtlinie des Rates 92/43/EWG vom 21.05.1992 zur Erhaltung der natürlichen Lebensräume sowie der Erhaltung der wild lebenden Tiere und Pflanzen (FFH-Richtlinie),

Richtlinie 2001/42/EG vom 27.06.2001 über die Prüfung der Umweltauswirkungen bestimmter Pläne und Programme

Richtlinie 2006/7/EG des Europäischen Parlaments und des Rates vom 15.02.2006 über die Qualität der Badegewässer und deren Bewirtschaftung und zur Aufhebung der Richtlinie 76/160/EWG

Gesetz über die Umweltverträglichkeitsprüfung (UVPG) in der Fassung der Bekanntmachung vom 24. Februar 2010 (BGBl. I S. 94), zuletzt geändert durch Artikel 2 des Gesetzes vom 12. Dezember 2019 (BGBl. I S. 2513)

Bundes-Immissionsschutzgesetz in der Fassung der Bekanntmachung vom 17.05.2013 (BGBl. I S. 1274), zuletzt geändert durch Artikel 1 d. G. v. 08.04.2019 (BGBl. I S.432).

Bundes-Bodenschutzgesetz vom 17.03.1998 (BGBl. I S. 502), zuletzt geändert durch Artikel 3 Absatz 3 d. V. vom 27.09.2017 (BGBl. I S. 502).

Bundesartenschutzverordnung vom 16.02.2005 (BGBl. I S. 258, 896), zuletzt geändert durch Artikel 10 d. G. v. 21. Januar 2013 (BGBl. I S. 95).

Bundesnaturschutzgesetz (BNatSchG) vom 29.07.2009 (BGBl. I S. 2542), zuletzt geändert durch Artikel 8 d. G. v. 13.05.2019 (BGBl. I S. 706).

Deutscher Bundestag (19. Wahlperiode): Entwurf eines Gesetzes zur Einführung eines Bundes-Klimaschutzgesetzes und Änderung weiterer Vorschriften; Drucksache 19/14337 vom 22.10.2019.

Raumordnungsgesetz vom 22.12.2008 (BGBl. I S. 2986), zuletzt geändert durch Artikel 2 Absatz 15 d. G. vom 20.07.2017 (BGBl. I S. 2808).

**SMB van het maatregelenprogramma voor de beheerperiode 2021 - 2027
voor de in Niedersachsen gelegen delen van het SGD Rijn**
Voorstel voor een onderzoekskader

Wasserhaushaltsgesetz vom 31.07.2009 (BGBl. I S. 2585), zuletzt geändert durch Artikel 2
d. G. v. 4.12.2018 (BGBl. I S. 2254).

Baugesetzbuch in der Fassung der Bekanntmachung vom 3.11.2017 (BGBl. I S. 3634).

7 Informatie over de beoordeling van alternatieven

Bij het milieurapport dient overeenkomstig § 40 lid 2.8 UVPG een korte beschrijving te worden gevoegd van de redenen voor de selectie van de beoordeelde alternatieven en een beschrijving van de wijze waarop de milieubeoordeling is uitgevoerd.

Het maatregelenprogramma omvat ideaaltypische maatregelen voor het bereiken van gedefinieerde milieudoelstellingen voor de oppervlaktewateren en het grondwater. In welke vorm deze maatregelen uiteindelijk worden geconcretiseerd, waarbij tussen potentiële uitvoeringsalternatieven wordt gekozen, is afhankelijk van de verdere concrete beleidsstappen.

In de milieurapporten bij het maatregelenprogramma dienen algemene uitspraken te worden gedaan over de beoordeling van de milieugevolgen en over relevante aspecten. Deze uitspraken moeten bij de uiteindelijke selectie van locaties en maatregelen in acht worden genomen.

De lokale milieueffecten kunnen in de regel alleen definitief worden bepaald als ook wordt gekeken naar gedetailleerde ruimtelijke gegevens en als er exacte kennis is van de planningsdocumenten. Als er sprake is van aanzienlijke negatieve milieueffecten, dienen in de aanvullende vergunningsprocedures alternatieve oplossingen te worden beoordeeld.

8 Het toekomstige monitoringconcept

In het milieurapport dienen de overeenkomstig § 45 UVPG te verrichten monitoringmaatregelen te worden beschreven volgens § 40 lid 2.9 UVPG. De monitoringplicht geldt voor alle in het milieurapport geprognosticeerde aanzienlijke milieueffecten. De monitoring is bedoeld voor de vroegtijdige registratie van onvoorziene negatieve gevolgen.

Met behulp van de bestaande meetnetten en monitoringprogramma's kunnen de milieueffecten op het niveau van het maatregelenprogramma in de regel nauwkeurig genoeg worden vastgesteld. Extra behoefte aan monitoringmaatregelen kan met name ontstaan bij de uitvoering van maatregelen in procedures ter aanvulling op de KRW-planning.

De monitoring van de milieueffecten van het maatregelenprogramma wordt bovendien ook gewaarborgd doordat de KRW en het WHG voorzien in een regelmatige actualisering en herziening van het maatregelenprogramma. Op grond van § 84 WHG dienen maatregelenprogramma's die volgens deelstaatrecht vóór 1 maart 2010 moesten worden opgesteld en voor het eerst uiterlijk 22 december 2015 moesten worden geactualiseerd, vervolgens om de zes jaar te worden herzien en, indien nodig, te worden geactualiseerd.

De opstelling van documenten, kaarten en plannen is zodoende een continu, adaptief proces.

9 Voorstel voor de indeling van het milieuraapport

In het milieuraapport wordt de voor de SMB noodzakelijke inhoud gebundeld gedocumenteerd. Het milieuraapport vormt samen met het plan of programma de inhoudelijke basis voor de raadpleging van het publiek en de relevante overheden en vormt als zodanig het centrale inhoudelijke document van de SMB. Welke informatie het milieuraapport precies moet bevatten, wordt voorgeschreven in § 40 lid 1 t/m 4 UVPG. Het gaat vooral om de bepaling, beschrijving en beoordeling van de aanzienlijke milieueffecten die het plan of programma kan hebben en van redelijke alternatieven.

De indeling van het milieuraapport vloeit grotendeels voort uit de lijst van de vereiste inhoud volgens § 40 lid 2 UVPG. Daarbij komt de voorlopige beoordeling van de milieueffecten overeenkomstig § 40 lid 3 UVPG.

Indeling van het milieuraapport bij het maatregelenprogramma

- 1 Inleiding**
- 2 Korte beschrijving van het maatregelenprogramma**
  - 2.1 Doelstellingen en aanleiding
  - 2.2 De inhoud in essentie
  - 2.3 Verband met andere relevante plannen of programma's
- 3 Methodische aanpak**
  - 3.1 Overzicht
  - 3.2 Voor het programma / het plan relevante milieubeschermingsdoelen
  - 3.3 Actuele milieutoestand, milieuproblemen en prognose-nultoestand
  - 3.4 Beschrijving van de mogelijke aanzienlijke effecten op het milieu
  - 3.5 Beoordeling van alternatieven
  - 3.6 Monitoringmaatregelen
  - 3.7 Inachtneming van de verenigbaarheid met NATURA 2000 en van de bescherming van bijzondere soorten
- 4. Toelichting van de planningsprocedure**
- 5 Voor het maatregelenprogramma relevante milieubeschermingsdoelen**
  - 5.1 Mensen en menselijke gezondheid
  - 5.2 Dieren, planten en biologische diversiteit
  - 5.3 Grond en bodem

- 5.4 Water
- 5.5 Klimaat en lucht
- 5.6 Landschap
- 5.7 Cultureel erfgoed en andere materiële goederen
- 5.8 Overzicht van de bestaande milieubeschermingsdoelstellingen en de criteria
- 6 Actuele milieutoestand, milieuproblemen en prognose-nultoestand**
- 6.1 Mensen en menselijke gezondheid
- 6.2 Dieren, planten en biologische diversiteit (inclusief NATURA 2000-gebieden en de aanwezigheid van bijzonder beschermde soorten)
- 6.3 Grond en bodem
- 6.4 Water
- 6.5 Klimaat en lucht
- 6.6 Landschap
- 6.7 Cultureel erfgoed en andere materiële goederen
- 7 Mogelijk aanzienlijke milieueffecten**
(inclusief inschatting van de effecten op NATURA 2000-gebieden en op de aanwezigheid van bijzonder beschermde soorten)
- 7.1 Oorzaak-gevolg-verbanden van de in het programma vastgelegde maatregelen
- 7.2 Milieueffecten van het maatregelenprogramma voor het in Niedersachsen gelegen deel van het SGD Rijn
- 7.3 Informatie over preventie, beperking en compensatie van aanzienlijke negatieve gevolgen voor beschermde belangen
- 8 Beoordeling van alternatieven**
- 9 Monitoringmaatregelen**
- 10 Informatie over moeilijkheden bij het verzamelen van de informatie**
- 11 Algemeen begrijpelijke, niet-technische samenvatting**

Bijlage

- **Deel van de maatregelen voor het maatregelenprogramma's conform KRW en beleidsmaatregelen uit de LAWA-BLANO-maatregelenlijst (KRW, ROR, KMS), vastgesteld op de 150e plenaire LAWA-vergadering op 15 december 2015 in Berlijn, geactualiseerde versie van 14/15-03-2018 (155e plenaire LAWA-vergadering, agendapunt 7.7)**

Nummer van de maatregelen	Richtlijn	Type belasting (volgens KRW, bijlage II) EU-Art volgens ROR Milieudoelstelling volgens KMS	Belasting - grove classificatie volgens WFD Codelist	Belasting - fijne classificatie volgens WFD Codelist (8-89)	Belasting - fijne classificatie EU 2016 Annex 1a Pressure type (1.1-9)	EU 2016 Annex 1 Driver	EU 2016 Annex 1 Impacts	Omschrijving maatregel	Toelichting / beschrijving	Relevantie KRW - ROR	Relevantie KRW - KMS	Aard van de registratie / manier van tellen	KEY TYPE Maatregelcode	Aanvullende maatregelen (zie KRW Annex VI, Part B)	Basismaatregelen KRW art. 11 lid 3a (Annex VI Part A)
Maatregelen volgens KRW															
Indeling van veroorzakers en belastingtypen per KRW-maatregeltype															
1	KRW/OW	Puntbronnen: Gemeenten / Huishoudens	1	8	1.1	11 Urban development	Organic pollution/ Nutrient pollution	Nieuwbouw en aanpassing van gemeentelijke zuiveringsinstallaties	Kläranlagenneubauten und Erweiterung bestehender Kläranlagen bezüglich der Reinigungsleistung (Erhöhung der Kapazität)	M2	M1	Individuele stuw	1	xi	vii
2	KRW/OW	Puntbronnen: Gemeenten / Huishoudens	1	8	1.1	11 Urban development	Nutrient pollution	Uitbreiding gemeentelijke zuiveringsinstallaties ter vermindering van de stikstoftoevoer	Technischer Ausbau (Aufrüstung) zur gezielten Reduktion der Stickstofffracht, z.B. zusätzliche Denitrifikationsstufe	M3	M1	Individuele stuw	1	xi	vii
3	KRW/OW	Puntbronnen: Gemeenten / Huishoudens	1	8	1.1	11 Urban development	Nutrient pollution	Uitbreiding gemeentelijke zuiveringsinstallaties ter vermindering van de fosfaattoevoer	Technischer Ausbau (Aufrüstung) zur gezielten Reduktion der Phosphorfracht, z.B. Phosphatfällung	M3	M1	Individuele stuw	1	xi	vii
4	KRW/OW	Puntbronnen: Gemeenten / Huishoudens	1	8	1.1	11 Urban development	Organic pollution/ Nutrient pollution/ Chemical pollution	Uitbreiding gemeentelijke zuiveringsinstallaties ter vermindering van toevoer van overige verontreinigende stoffen	Technischer Ausbau (Aufrüstung) zur Reduktion sonstiger Stofffrachten, z.B. Mikroschadstoffentfernung mittels geeigneter Verfahren	M3	M1	Individuele stuw	1	xi	vii
5	KRW/OW	Puntbronnen: Gemeenten / Huishoudens	1	8	1.1	11 Urban development	Organic pollution/ Nutrient pollution	Optimalisering van de werking van gemeentelijke zuiveringsinstallaties	Verbesserung der Reinigungseffizienz durch geänderte Steuerung oder Rekonstruktion (Umbau) einzelner Elemente (nicht Instandhaltung) bei gleichbleibender Kapazität	M3	M1	Individuele stuw	1	xvii	vii
6	KRW/OW	Puntbronnen: Gemeenten / Huishoudens+F100	1	8	1.1	11 Urban development	Organic pollution/ Nutrient pollution	Intergemeentelijke samenvoegingen en stillegging van bestaande zuiveringsinstallaties	Stilllegung und Ablösung von zumeist kleineren oder veralteten Kläranlagen	M1	M1	Individuele stuw	1	xi	vii
7	KRW/OW	Puntbronnen: Gemeenten / Huishoudens	1	13	1.1	11 Urban development	Organic pollution/ Nutrient pollution	Nieuwbouw en aanpassing van kleine zuiveringsinstallaties	Verbesserung der dezentralen Abwasserentsorgung durch die Anpassung von Kleinkläranlagen an den Stand der Technik, z.B. durch Neubau und Umrüstung bestehender Kleinkläranlagen	M3	M1	Individuele stuw [aantal]	1	xi, xiii	vii
8	KRW/OW	Puntbronnen: Gemeenten / Huishoudens	1	13	1.1	11 Urban development	Organic pollution/ Nutrient pollution	Aansluiting van nog niet aangesloten gebieden op bestaande zuiveringsinstallaties	Verbesserung der Abwasserentsorgung einer Kommune durch Anschluss von Haushalten und Betrieben an die bestehende zentrale Abwasserbehandlung	M3	M1	Individuele stuw [aantal]	21	xi	vii
9	KRW/OW	Puntbronnen: Gemeenten / Huishoudens	1	13	1.9	11 Urban development	Organic pollution/ Nutrient pollution	Overige maatregelen ter vermindering van de toevoer van verontreinigende stoffen door lozing van gemeentelijk afvalwater	Maßnahmen im Bereich kommunaler Abwassereinleitungen, die nicht einem der vorgenannten Teilbereiche (vgl. Nr. 1 bis 8) zuzuordnen sind, z.B. Maßnahmen zur Fremdwasserbeseitigung	M3	M1	Individuele stuw	21	xvii, iii, iv, v, vi, xi, xiii	n.a.
10	KRW/OW	Puntbronnen: Riool- en hemelwater	1	9	1.2	11 Urban development	Organic pollution/ Nutrient pollution/ Chemical pollution	Nieuwbouw en aanpassing van installaties voor de afvoer, behandeling en retentie van riool- en hemelwater	Neubau und Erweiterung bestehender Anlagen zur Ableitung, Behandlung (z.B. bei hohen Kupfer- und Zinkfrachten u/o hohen Feinstsedimentgehalten im Niederschlagswasser) und zum Rückhalt von Misch- und Niederschlagswasser	(M2) M1	M1	Individuele maatregel [aantal]	21	xi	vii
11	KRW/OW	Puntbronnen: Riool- en hemelwater	1	9	1.2	11 Urban development	Organic pollution/ Nutrient pollution/ Chemical pollution	Optimalisering van de werking van installaties voor de afvoer, behandeling en retentie van riool- en hemelwater	Geänderte Steuerung oder Rekonstruktion (Umbau) bestehender Anlagen für die Mischwasserbehandlung und Niederschlagswasserableitung zur Erreichung des Niveaus der allgemein anerkannten Regeln der Technik	M1, M2, M3 (nog in discussie)	M1	Individuele stuw	21	xvii	vii
12	KRW/OW	Puntbronnen: Riool- en hemelwater	1	9	1.2	11 Urban development	Organic pollution/ Nutrient pollution/ Chemical pollution	Overige maatregelen ter vermindering van de toevoer van verontreinigende stoffen door riool- en hemelwaterlozingen	Maßnahmen im Bereich der Misch- und Niederschlagswassereinleitungen, die nicht einem der vorgenannten Teilbereiche (vgl. Nr. 10 & 11) zuzuordnen sind	M3 of M1	M1	Individuele maatregel [aantal]	21	xvii, iii, iv, v, vi, xi, xiii	vii
13	KRW/OW	Puntbronnen: Industrie / bedrijven	1	11/ 12	1.3/ 1.4	8 Industry	Chemical pollution/ Nutrient pollution	Nieuwbouw en aanpassing van zuiveringsinstallaties van industrie/ bedrijven	Kläranlagenneubauten und die Erweiterung bestehender Kläranlagen bezüglich der Reinigungsleistung	M2	M1	Individuele stuw	16	xi	vii, xi
14	KRW/OW	Puntbronnen: Industrie / bedrijven	1	11/ 12	1.3/ 1.4	8 Industry	Chemical pollution / Nutrient pollution	Optimalisering van de werking van zuiveringsinstallaties van industrie/ bedrijven	Verbesserung der Reinigungseffizienz durch geänderte Steuerung oder Rekonstruktion (Umbau) einzelner Elemente (nicht Instandhaltung)	M3	M1	Individuele stuw	16	xvii	vii, xi
15	KRW/OW	Puntbronnen: Industrie / bedrijven	1	11/ 12	1.3/ 1.4	8 Industry	Chemical pollution/ Nutrient pollution	Overige maatregelen ter vermindering van de toevoer van verontreinigende stoffen door afvalwaterlozingen door industrie/ bedrijven	Maßnahmen im Bereich industriell/ gewerblicher Abwassereinleitungen, die nicht einem der vorgenannten Teilbereiche (vgl. Nr. 13 & 14) zuzuordnen sind	M3	M1	Individuele maatregel [aantal]	16	xvii, iii, iv, v, vi, xi, xiii	vii, xi

Nummer van de maatregelen	Richtlijn	Type belasting (volgens KRW, bijlage II) EU-Art volgens ROR Milieudoelstelling volgens KMS	Belasting - grove classificatie volgens WFD Codelist	Belasting - fijne classificatie volgens WFD Codelist (8-89)	Belasting - fijne classificatie EU 2016 Annex 1a Pressure type (1.1-9)	EU 2016 Annex 1 Driver	EU 2016 Annex 1 Impacts	Omschrijving maatregel	Toelichting / beschrijving	Relevantie KRW - ROR	Relevantie KRW - KMS	Aard van de registratie / manier van tellen	KEY TYPE Maatregelcode	Aanvullende maatregelen (zie KRW Annex VI, Part B)	Basismaatregelen KRW art. 11 lid 3a (Annex VI Part A)
16	KRW/OW	Puntbronnen: Mijnbouw	1	13	1.7	8 Industry	Chemical pollution	Maatregelen ter vermindering van de toevoer van verontreinigende stoffen uit puntbronnen uit de mijnbouw (OW)	Maßnahmen zur Verringerung oder optimierten Steuerung punktueller Stoffeinträge aus dem Bergbau (ausgenommen Abwasser, Niederschlagswasser und Kühlwasser), z.B. Maßnahmen zur Grubenwasserbehandlung, gütewirtschaftliche Steuerung der Abgaben von Gruben- oder Haldenwasser, Erstellung von Machbarkeitsstudien	M3	M1	Individuele maatregel [aantal]	4	xiii, iii, iv, iii, x, xvii	n.a.
17	KRW/OW	Puntbronnen: Warmtebelasting (alle categorieën vervuilers)	1	13	1.9	8 Industry	Elevated temperatures	Maatregelen ter vermindering van de belasting door warmtelozingen	Maßnahmen zur Verringerung oder optimierten Steuerung von Wärmeinleitungen, z.B. Neubau von Kühlanlagen, Aufstellen von Wärmelastplänen	M3	M3	Individuele maatregel [aantal]	24	xvii, xiii, iii, iv, vi, viii, ix, x, v	n.a.
18	KRW/OW	Puntbronnen: Overige puntbronnen	1	13	1.9	12 Unknown/Other	Chemical pollution	Maatregelen ter vermindering van de toevoer van verontreinigende stoffen uit overige puntbronnen (OW)	Maßnahmen zur Verringerung von Stoffeinträgen aus Punktquellen, die nicht einem der vorgenannten Belastungsgruppen (vgl. Nr. 1 bis 17) zuzuordnen sind	M3	M1	Individuele maatregel [aantal]	21	xiii, iii, iv, vi, viii, ix, x, xvii, v	n.a.
19	KRW/GW	Puntbronnen: Industrie / bedrijven	1	18	1.3/ 1.4	8 Industry	Chemical pollution	Maatregelen ter vermindering van de puntbelastingen vanuit fabrieks- of bedrijventerreinen	Maßnahmen zur Verringerung von punktuellen Stoffeinträgen mit direkten Auswirkungen auf das GW (ausgenommen Abwasser, Niederschlagswasser und Kühlwasser), z.B. behördliche Anpassung der Versenkenehmigung für die Salzwasserentsorgung	M3	M3	Individuele maatregel [aantal]	21	xiii, iii, iv, v, vi, xvii	n.a.
20	KRW/GW	Puntbronnen: Mijnbouw	1	17/ 19	1.7	8 Industry	Chemical pollution	Maatregelen ter vermindering van de puntbelastingen vanuit de mijnbouw (GW)	Maßnahmen zur Verringerung von punktuellen Stoffeinträgen aus dem Bergbau mit direkten Auswirkungen auf das GW (ausgenommen Abwasser, Niederschlagswasser und Kühlwasser)	M3	M3	Individuele maatregel [aantal]	4	xiii, iii, iv, v, vi, xvii	n.a.
21	KRW/GW	Puntbronnen: Histor. verontreinigingen / niet meer in gebruik zijnde industrieterreinen	1	14/ 15	1.5	8 Industry 11 Urban development	Chemical pollution	Maatregelen ter vermindering van de puntbelastingen vanuit oude verontreinigingen en niet meer in gebruik zijnde industrieterreinen	Maßnahmen zur Verringerung von punktuellen Stoffeinträgen aus Altlasten mit direkten Auswirkungen auf das GW, z.B. Sanierung von Altlastenstandorten (inkl. weiterführende Untersuchungen gemäß BBodSchG)	M3	M3	Individuele maatregel [aantal]	4	xiii, iii, iv, v, vi, xvii	n.a.
22	KRW/GW	Puntbronnen: Afvalverwijdering	1	15	1.6	8 Industry/ 11 Urban development	Chemical pollution	Maatregelen ter vermindering van de toevoer van verontreinigende stoffen uit de afvalverwijdering	Maßnahmen zur Verringerung von punktuellen Stoffeinträgen aus der Abfallentsorgung mit direkten Auswirkungen auf das GW, z.B. Sanierung von Deponien	M3	M3	Individuele maatregel [aantal]	4	xiii, iii, iv, v, vi, xvii	n.a.
23	KRW/GW	Puntbronnen: Overige puntbronnen	1	19	1.9	12 Unknown/Other	Chemical pollution	Maatregelen ter vermindering van de toevoer van verontreinigende stoffen uit overige puntbronnen (GW)	Maßnahmen zur Verringerung von punktuellen Stoffeinträgen mit direkten Auswirkungen auf das GW, die nicht einem der vorgenannten Belastungsgruppen (vgl. Nr. 19 bis 22) zuzuordnen sind	M3	M3	Individuele maatregel [aantal]	15	xiii, iii, iv, v, vi, xvii	n.a.
24	KRW/OW	Diffuse bronnen: Mijnbouw	2	26	2.8	8 Industry	Acidification/ Chemical pollution/ saline pollution/intrusion	Maatregelen ter vermindering van diffuse belastingen als gevolg van mijnbouw (OW)	Maßnahmen zur Verringerung ungesteuerter diffuser Belastungen (z.B. Versalzung, Versauerung, Verockerung, Schwermetallbelastung) infolge Bergbau (inkl. Pilotvorhaben und spezifischem Überwachungsmonitoring)	M3	M1	Individuele maatregel [aantal]	25	xiii, xvii	n.a.
25	KRW/OW	Diffuse bronnen: Histor. veront- reinigingen / niet meer in gebruik zijnde industrieterreinen	2	24	2.5	8 Industry	Chemical pollution	Maatregelen ter vermindering van de diffuse belastingen vanuit oude verontreinigingen en niet meer in gebruik zijnde industrieterreinen	Maßnahmen zur Verringerung ungesteuerter diffuser stofflicher Belastungen aus Altlasten, z.B. Sanierung von Altlastenstandorten (inkl. weiterführender Untersuchungen gemäß BBodSchG)	M3	M3	Individuele maatregel [aantal]	4	xiii, xvii	n.a.
26	KRW/OW	Diffuse bronnen: Bebouwde gebieden	2	26	2.1/ 2.4	11 Urban development	Nutrient pollution/ Chemical pollution	Maatregelen ter vermindering van de diffuse belastingen vanuit verharde oppervlakken	Maßnahmen zur Verringerung ungesteuerter diffuser stofflicher Belastungen von befestigten Flächen, z.B. Abkopplung von versiegelten Flächen vom Kanalnetz, Entsiegelung von Flächen zur Erhöhung der Versickerungsrate, Begrünung von Dachflächen	M1	M1	Individuele maatregel [aantal]	21	xiii, xvii	n.a.
27	KRW/OW	Diffuse bronnen: Landbouw	2	21	2.2	1 Agriculture	Nutrient pollution	Maatregelen ter vermindering van de directe nutriëntentoevoer uit de landbouw	Maßnahmen zur Aufrechterhaltung und Umsetzung der „Guten fachlichen Praxis“ in der landwirtschaftlichen Flächenbewirtschaftung. Dies umfasst keine Maßnahmen, die über gfP hinausgehen (z.B. Agrarumweltmaßnahmen).	M3	M1	Oppervlakte van de maatregel [ha]	2	xvii, vi	ix
28	KRW/OW	Diffuse bronnen: Landbouw	2	21	2.2	1 agriculture	Nutrient pollution	Aanleg van oeverstroken ter vermindering van de nutriëntentoevoer	Anlage, Erweiterung sowie ggf. Extensivierung <u>linienhafter</u> Gewässerrandstreifen bzw. Schutzstreifen insbesondere zur Reduzierung der Phosphoreinträge und Feinsedimenteinträge in Fließgewässer Hinweis: primäre Wirkung ist Reduzierung von Stoffeinträgen (Abgrenzung zu Maßnahme 73)	M1	M1	Oppervlakte van de maatregel [ha]	17	xvii, vi, ii, iii	ix
29	KRW/OW	Diffuse bronnen: Landbouw	2	21	2.2	1 Agriculture	Nutrient pollution	Overige maatregelen ter vermindering van de toevoer van nutriënten en fijn materiaal door erosie en afspoeling uit de landbouw	Maßnahmen zur Erosionsminderung auf landwirtschaftlich genutzten <u>Flächen</u> , die über die gute fachliche Praxis hinausgehen, z.B. pfluglose, konservierende Bodenbearbeitung, erosionsmindernde Schlagunterteilung, Hangrinnenbegrünung, Zwischenfruchtanbau	M1	M1	Oppervlakte van de maatregel [km ²]	17	xvii, vi, ii, iii, iv	ix

Nummer van de maatregelen	Richtlijn	Type belasting (volgens KRW, bijlage II) EU-Art volgens ROR Milieudoelstelling volgens KMS	Belasting - grove classificatie volgens WFD Codelist	Belasting - fijne classificatie volgens WFD Codelist (8-89)	Belasting - fijne classificatie EU 2016 Annex 1a Pressure type (1.1-9)	EU 2016 Annex 1 Driver	EU 2016 Annex 1 Impacts	Omschrijving maatregel	Toelichting / beschrijving	Relevantie KRW - ROR	Relevantie KRW - KMS	Aard van de registratie / manier van tellen	KEY TYPE Maatregelcode	Aanvullende maatregelen (zie KRW Annex VI, Part B)	Basismaatregelen KRW art. 11 lid 3a (Annex VI Part A)
30	KRW/OW	Diffuse bronnen: Landbouw	2	21	2.2	1 Agriculture	Nutrient pollution	Maatregelen ter vermindering van door afspoeling veroorzaakte nutriëntentoevoer uit de landbouw (OW)	Vermindering der Stickstoffauswaschungen aus landwirtschaftlich genutzten Flächen, z.B. durch Zwischenfruchtanbau und Untersaatenanbau (Verringerung bzw. Änderung des Einsatzes von Düngemitteln, Umstellung auf ökologischen Landbau), Soweit eine Maßnahmen neben OW auch auf GW wirkt, kann diese auch bei Maßnahme 41 eingetragen werden.	M1	M1	Oppervlakte van de maatregel [km²]	2	xvii, vi, ii, iii, iv	ix
31	KRW/OW	Diffuse bronnen: Landbouw	2	21	2.2	1 Agriculture	Nutrient pollution	Maatregelen ter vermindering van de nutriëntentoevoer door drainage uit de landbouw	Maßnahmen zur Reduzierung von Stoffeinträgen aus Dränagen u.a. Änderung der Bewirtschaftung drainierter Flächen bzw. techn. Maßnahmen am Drainagesystem (Controlled Drainage, spezielle Rohrmaterialien, Drainteiche, technische Filteranlagen usw.)	M1	M1	Oppervlakte van de maatregel [km²]	2	xvii, vi	ix
32	KRW/OW	Diffuse bronnen: Landbouw	2	21	2.2/ 2.3	1 Agriculture	Chemical pollution	Maatregelen ter vermindering van de toevoer van gewasbeschermingsmiddelen uit de landbouw (OW)	Maßnahmen zur Reduzierung des Eintrags von PSM. Hier: konkrete Maßnahmen wie z.B. Förderung von Ausbringtechnik, Ausbringverbote Hinweis: Beratungsmaßnahmen zu PSM sind unter konzeptionelle Maßnahmen zu verbuchen.	M3	M1	Individuele maatregel [aantal]	3	xvii, vi, ii, iii	n.a.
33	KRW/OW	Diffuse bronnen: Landbouw	2	21	2.2	1 agriculture	Nutrient pollution	Uitvoering en handhaving van specifieke waterbeschermende maatregelen in beschermde drinkwatergebieden (OW)	Maßnahmen in Wasserschutzgebieten mit Acker- oder Grünlandflächen, die über die gute fachliche Praxis hinausgehen und durch Nutzungsbeschränkungen oder vertragliche Vereinbarungen zu weitergehenden Maßnahmen verpflichtet. Entsprechend der Schutzgebietkulisse wird die Maßnahme nur dem OW zugeordnet.	M1	M1	Oppervlakte van beschermd gebied [km²]	13	xvii, ii, iii, vi, xvii	n.a.
34	KRW/OW	Diffuse bronnen: Bodemverzuring	2	26	2.7	1 Agriculture; 8 Industry	Acidification	Maatregelen ter vermindering van de belastingen als gevolg van bodemverzuring	Maßnahmen zur Verminderung negativer Effekte auf das OW infolge von Bodenversauerung, z.B. Kalkungsmaßnahmen, naturnaher Waldbau	M3	M3	Oppervlakte van de maatregel [km²]	25	xiii, xvii	n.a.
35	KRW/OW	Diffuse bronnen: Onvoorziene lozingen	2	23	2.4/ 2.10	1 Agriculture, 8 Industry ; 11 urban development	Chemical pollution	Maatregelen ter voorkoming van onvoorziene lozingen	Maßnahmen zur Vorbeugung von unfallbedingten Einträgen in das OW oder vorbereitende Maßnahmen zur Schadensminderung	M3	M1	Individuele maatregel [aantal]	21	xvii, xiii, vi	n.a.
36	KRW/OW	Diffuse bronnen: Overige diffuse bronnen	2	22/ 25/ 26	2.10/ 2.4	12 Unknown/Other	Chemical pollution	Maatregelen ter vermindering van de belasting uit andere diffuse bronnen(OW)	Maßnahmen zur Verringerung von Stoffeinträgen aus diffusen Quellen, die nicht einem der vorgenannten Belastungsgruppen (vgl. Nr. 24 bis 35) zuzuordnen sind	M3	M1	Individuele maatregel [aantal]	15	xvii, xiii, iii, iv, vi	n.a.
37	KRW/GW	Diffuse bronnen: Mijnbouw	2	30	2.8	8 Industry	Acidification	Maatregelen ter vermindering van de verzuring als gevolg van mijnbouw	Maßnahmen zur Verringerung der Versauerung des GW infolge Bergbau, z.B. Zwischenbegrünung von Kippenflächen, Kalkung	M3	M3	Individuele maatregel [aantal]	25	xiii, xvii	n.a.
38	KRW/GW	Diffuse bronnen: Mijnbouw	2	30	2.8	8 Industry	Chemical pollution	Maatregelen ter vermindering van diffuse belastingen als gevolg van mijnbouw (GW)	Maßnahmen zur Verringerung der GW-Belastung infolge Bergbau (z.B. Schwermetalle, Sulfat) (inkl. Pilotvorhaben und spezifischem Überwachungsmonitoring)	M3	M3	Individuele maatregel [aantal]	25	xiii, xvii	n.a.
39	KRW/GW	Diffuse bronnen: Bebouwde gebieden	2	29	2.1	8 Industry, 11 urban development	Nutrient pollution/ Organic pollution	Renovatief van lekke rioleringen en rioolwaterzuiveringsinstallaties	Bauliche Maßnahmen zur Sanierung undichter Abwasseranlagen zur Reduzierung diffuser Stoffeinträge ins GW	M3	M3	Individuele maatregel [aantal]	21	xiii, xi	vii
40	KRW/GW	Diffuse bronnen: Bebouwde gebieden	2	29	2.1	8 Industry, 11 urban development	Chemical pollution	Maatregelen ter vermindering van de toevoer van verontreinigende stoffen uit bouwmaterialen/ bouwwerken	Maßnahmen zur Verringerung der Stoffeinträge aus Baumaterialien und Bauwerken (z.B. Zink, Kupfer, Sulfat, Biozide)	M3	M3	Individuele maatregel [aantal]	21	xvii	n.a.
41	KRW/GW	Diffuse bronnen: Landbouw	2	27	2.2	1 Agriculture	Nutrient pollution	Maatregelen ter vermindering van door afspoeling veroorzaakte nutriëntentoevoer uit de landbouw (GW)	Maßnahmen zur Verminderung der GW-Belastung mit Nährstoffen aus landwirtschaftlich genutzten Flächen, die über die gute fachliche Praxis hinausgehen, z.B. durch Zwischenfruchtanbau und Untersaatenanbau (inkl. Verringerung bzw. Änderung des Einsatzes von Düngemitteln, Umstellung auf ökologischen Landbau) Soweit eine Maßnahme neben GW auch auf OW wirkt, kann diese auch bei Maßnahme 30 eingetragen werden.	M3	M1	Oppervlakte van de maatregel [km²]	2	xvii, vi	ix
42	KRW/GW	Diffuse bronnen: Landbouw	2	27	2.2	1 Agriculture	Chemical pollution	Maatregelen ter vermindering van de toevoer van gewasbeschermingsmiddelen uit de landbouw (GW)	Maßnahmen zur Verminderung der GW-Belastung mit Pflanzenschutzmitteln aus landwirtschaftlich genutzten Flächen	M3	M3	Oppervlakte van de maatregel [km²]	3	xvii, vi, ii, iii, iv	n.a.

Nummer van de maatregelen	Richtlijn	Type belasting (volgens KRW, bijlage II) EU-Art volgens ROR Milieudoelstelling volgens KMS	Belasting - grove classificatie volgens WFD Codelist	Belasting - fijne classificatie volgens WFD Codelist (8-89)	Belasting - fijne classificatie EU 2016 Annex 1a Pressure type (1.1-9)	EU 2016 Annex 1 Driver	EU 2016 Annex 1 Impacts	Omschrijving maatregel	Toelichting / beschrijving	Relevantie KRW - ROR	Relevantie KRW - KMS	Aard van de registratie / manier van tellen	KEY TYPE Maatregelcode	Aanvullende maatregelen (zie KRW Annex VI, Part B)	Basismaatregelen KRW art. 11 lid 3a (Annex VI Part A)
43	KRW/GW	Diffuse bronnen: Landbouw	2	27	2.2	1 Agriculture	Nutrient pollution	Uitvoering en handhaving van specifieke waterbeschermende maatregelen in beschermde drinkwatergebieden (GW)	Maatregelen in Wasserschutzgebieten mit Acker- oder Grünlandflächen, die über die gute fachliche Praxis hinausgehen und durch Nutzungsbeschränkungen oder vertragliche Vereinbarungen zu weitergehenden Maßnahmen verpflichtet Entsprechend der Schutzgebietskulisse wird die Maßnahme nur dem GW zugeordnet.	M3	M3	Oppervlakte van beschermd gebied [km²]	13	xvii, ii, iii, vi	ix
44	KRW/GW	Diffuse bronnen: Overige diffuse bronnen	2	30	2.10	12 Unknown/Other	Chemical pollution	Maatregelen ter vermindering van de belastingen uit andere diffuse bronnen (GW)	Maatnahmen zur Verminderung der GW-Belastung aus diffusen Quellen, die nicht einem der vorgenannten Belastungsgruppen (vgl. Nr. 37 bis 43) zuzuordnen sind	M3	M3	Individuele maatregel [aantal]	15	xvii, xiii, iii, iv, vi	n.a.
45	KRW/OW	Wateronttrekking: Industrie / bedrijven	3	35/ 41	3.6	8 Industry	Altered habitats due to hydrological changes	Maatregelen ter vermindering van de wateronttrekking voor industrie/ bedrijven (OW)	Maatnahmen zur Verringerung der Wasserentnahme aus OW und GW für Industrie und Gewerbe zur Verbesserung des Wasserhaushalts des OWK, z.B. Anpassung der behördlichen Genehmigung	M2	M2	Individuele maatregel [aantal]	8	xvii, iii, iv, vi, viii, ix, x, xi, xiii	n.a.
46	KRW/OW	Wateronttrekking: Industrie / bedrijven	3	36	3.4	8 Industry	Altered habitats due to hydrological changes	Maatregelen ter vermindering van de wateronttrekking voor stroomopwekking (koelwater)	Maatnahmen zur Verringerung der Kühlwasserentnahme aus OW zur Verbesserung des Wasserhaushalts des OWK, z.B. Anpassung der behördlichen Genehmigung	M3	M3	Individuele maatregel [aantal]	8	xvii, iii, iv, vi, viii, ix, x, xi, xiii	n.a.
47	KRW/OW	Wateronttrekking: Industrie / bedrijven	3	37	3.5	8 Industry, 3 Energy Hydropower	Altered habitats due to hydrological changes	Maatregelen ter vermindering van de wateronttrekking voor waterkrachtcentrales	Technische Maßnahmen, wie den Einsatz neuer Turbinen, die eine Reduzierung der Wasserentnahme bewirken, oder die zusätzliche Installation von Wasserkraftschnecken am Staubauwerk, die eine Verringerung der Wassermenge, die über den eigentlichen Triebwerkkanal zu den Turbinen ausgeleitet wird, zu verringern (keine Festlegung von Mindestwasserabflüssen, vgl. Nr. 61)	M3	M3	Individuele maatregel [aantal]	8	xvii, iii, iv, vi, viii, ix, x, xi, xiii	n.a.
48	KRW/OW	Wateronttrekking: Landbouw	3	32	3.1	1 Agriculture	Altered habitats due to hydrological changes	Maatregelen ter vermindering van de wateronttrekking voor de landbouw (OW)	Maatnahmen zur Verringerung der Wasserentnahme aus OW und GW für die Landwirtschaft zur Verbesserung des Wasserhaushalts des OWK, z.B. technische Maßnahmen zur wassersparenden Bewässerung	M3	M3	Individuele maatregel [aantal]	8	viii, iii, iv, vi, viii, ix, x, xi, xiii	n.a.
49	KRW/OW	Wateronttrekking: Visserij	3	31	3.6	5 Fisheries aquaculture	Altered habitats due to hydrological changes	Maatregelen ter vermindering van de wateronttrekking voor de visserij	Maatnahmen zur Verringerung der Wasserentnahme aus OW und GW für die Fischereiwirtschaft zur Verbesserung des Wasserhaushalts des OWK, z.B. Förderung einer naturschutzgerechten Teichbewirtschaftung mit Festlegungen zur Bewirtschaftungsintensität (u.a. mehrjährige Bespannung der Teiche)	M3	M3	Individuele maatregel [aantal]	8	viii, iii, iv, vi, viii, ix, x, xi, xiii	n.a.
50	KRW/OW	Wateronttrekking: Watervoorziening	3	33	3.2	11 urban development	Altered habitats due to hydrological changes	Maatregelen ter vermindering van de wateronttrekking voor de publieke watervoorziening (OW)	Maatnahmen zur Verringerung der Wasserentnahme aus OW und GW für die öffentliche Wasserversorgung zur Verbesserung des Wasserhaushalts des OWK, z.B. Rückbau von Förderbrunnen	M3	M3	Individuele maatregel [aantal]	8	viii, iii, iv, vi, viii, ix, x, xi, xiii	n.a.
51	KRW/OW	Wateronttrekking: Watervoorziening	3	34	3.2	11 urban development	Altered habitats due to hydrological changes	Maatregelen ter vermindering van verliezen als gevolg van waterdistributie	Maatnahmen zur Verringerung der Verluste infolge von Wasserverteilung, z.B. Sanierung des Versorgungsnetzes	M3	M3	Individuele maatregel [aantal]	8	x	n.a.
52	KRW/OW	Wateronttrekking: Scheepvaart	3	39	3.7	10 Transport	Altered habitats due to hydrological changes	Maatregelen ter vermindering van de wateronttrekking voor de scheepvaart	Maatnahmen zur Verringerung der Wasserentnahmen aus OW für die Schifffahrt zur Verbesserung des Wasserhaushalts des OWK, z.B. angepasste Steuerung der Wasserüberleitungen in Schifffahrtskanäle	M3	M3	Individuele maatregel [aantal]	8	viii, iii, iv, vi, viii, ix, x, xi, xiii	n.a.
53	KRW/OW	Wateronttrekking: Overige wateronttrekkingen	3	40/ 41	3.7	12 Unknown/Other	Altered habitats due to hydrological changes	Maatregelen ter vermindering van andere wateronttrekkingen (OW)	Maatnahmen zur Verringerung der Wasserentnahmen aus OW und GW zur Verbesserung des Wasserhaushalts des OWK, die nicht einem der vorgenannten Belastungsgruppen (vgl. Nr. 45 bis 52) zuzuordnen sind	M2 of M3	M3	Individuele maatregel [aantal]	8	viii, iii, iv, vi, viii, ix, x, xi, xiii	n.a.
54	KRW/GW	Wateronttrekking: Industrie / bedrijven	3	44	3.3	8 Industry	Abstraction exceeds available GW resource (lowering water table)	Maatregelen ter vermindering van de wateronttrekking voor industrie/ bedrijven (IED) (GW)	Maatnahmen zur Verringerung der Wasserentnahme aus GW für Industrie und Gewerbe (nur IED-Anlagen) zur Verbesserung des mengenmäßigen Zustands des GWK, z.B. Anpassung der behördlichen Genehmigung	M3	M3	Individuele maatregel [aantal]	8	viii, iii, iv, vi, viii, ix, x, xi, xiii	n.a.
55	KRW/GW	Wateronttrekking: Industrie / bedrijven	3	44	3.3	8 Industry	Abstraction exceeds available GW resource (lowering water table)	Maatregelen ter vermindering van de wateronttrekking voor industrie/ bedrijven (GW)	Maatnahmen zur Verringerung der Wasserentnahme aus GW für Industrie und Gewerbe (exkl. IED-Anlagen) zur Verbesserung des mengenmäßigen Zustands des GWK, z.B. Anpassung der behördlichen Genehmigung	M3	M3	Individuele maatregel [aantal]	8	viii, iii, iv, vi, viii, ix, x, xi, xiii	n.a.
56	KRW/GW	Wateronttrekking: Mijnbouw	3	47	6.2	8 Industry	Abstraction exceeds available GW resource (lowering water table)	Maatregelen ter vermindering van de wateronttrekking voor de mijnbouw	Maatnahmen zur Verringerung der Wasserentnahme aus GW für den Bergbau zur Verbesserung des mengenmäßigen Zustands des GWK, z.B. Anpassung der behördlichen Genehmigung	M3	M3	Individuele maatregel [aantal]	8	viii, iii, iv, vi, viii, ix, x, xi, xiii	n.a.

Nummer van de maatregelen	Richtlijn	Type belasting (volgens KRW, bijlage II) EU-Art volgens ROR Milieudoelstelling volgens KMS	Belasting - grove classificatie volgens WFD Codelist	Belasting - fijne classificatie volgens WFD Codelist (8-89)	Belasting - fijne classificatie EU 2016 Annex 1a Pressure type (1.1-9)	EU 2016 Annex 1 Driver	EU 2016 Annex 1 Impacts	Omschrijving maatregel	Toelichting / beschrijving	Relevantie KRW - ROR	Relevantie KRW - KMS	Aard van de registratie / manier van tellen	KEY TYPE Maatregelcode	Aanvullende maatregelen (zie KRW Annex VI, Part B)	Basismaatregelen KRW art. 11 lid 3a (Annex VI Part A)
57	KRW/GW	Wateronttrekking: Landbouw	3	42	3.1	1 Agriculture	Abstraction exceeds available GW resource (lowering water table)	Maatregelen ter vermindering van de wateronttrekking voor de landbouw (GW)	Maßnahmen zur Verringerung der Wasserentnahme aus GW für die Landwirtschaft zur Verbesserung des mengenmäßigen Zustands des GWK, z.B. Anpassung der behördlichen Genehmigung	M3	M3	Individuele maatregel [aantal]	8	viii, iii, iv, vi, viii, ix, x, xi, xiii	n.a.
58	KRW/GW	Wateronttrekking: Watervoorziening	3	43	3.2	11 urban development	Abstraction exceeds available GW resource (lowering water table)	Maatregelen ter vermindering van de wateronttrekking voor de publieke watervoorziening (GW)	Maßnahmen zur Verringerung der Wasserentnahme aus GW für die öffentliche Wasserversorgung zur Verbesserung des mengenmäßigen Zustands des GWK, z.B. Anpassung der behördlichen Genehmigung	M3	M3	Individuele maatregel [aantal]	8	viii, iii, iv, vi, viii, ix, x, xi, xiii	n.a.
59	KRW/GW	Wateronttrekking: Overige wateronttrekkingen	3	48	3.1/ 3.2/ 3.3/ 3.6	11 urban development	Abstraction exceeds available GW resource (lowering water table)	Maatregelen voor de grondwaterverrijking ter compensatie van kwantitatieve tekorten als gevolg van grondwateronttrekkingen	Maßnahmen zur Grundwasseranreicherung zum Ausgleich entnahmebedingter mengenmäßiger Defizite des GWK, z.B. durch zusätzliche Wasserzufuhr und Versickerung	M3	M3	Individuele maatregel [aantal]	8	xiv	n.a.
60	KRW/GW	Wateronttrekking: Overige wateronttrekkingen	3	48	3.7	12 Unknown/Other	Abstraction exceeds available GW resource (lowering water table)	Maatregelen ter vermindering van andere wateronttrekkingen (GW)	Maßnahmen zur Verringerung der Wasserentnahme aus GW zur Verbesserung des mengenmäßigen Zustands des GWK, die nicht einem der vorgenannten Belastungsgruppen (vgl. Nr. 54 bis 58) zuzuordnen sind	M3	M3	Individuele maatregel [aantal]	8	viii, iii, iv, vi, viii, ix, x, xi, xiii	n.a.
61	KRW/OW	Afvoerregulering en morfologische veranderingen: Waterhuishouding	4	49/ 51/ 54/ 55	4.3.1 - 4.3.6	1 Agriculture; 3 Energy-hydropower; 5 Fisheries and aquaculture; 10 Transport; 11 Urban development; 12 Unknown/Other	Altered habitats due to hydrological changes	Maatregelen ter waarborging van de vereiste minimumafvoer	Maßnahmen zur Sicherstellung der ökologisch begründeten Mindestwasserführung im Bereich von Querbauwerken, Staubecken etc. (Restwasser, Dotationsabfluss in Umgehungsgewässern) z.B. durch behördliche Festlegung nach § 33 WHG (nicht Niedrigwasseraufhöhung)	M3	M3	Individuele maatregel [aantal]	7	xvii	n.a.
62	KRW/OW	Afvoerregulering en morfologische veranderingen: Waterhuishouding	4	49/ 51/ 52/ 55/ 72	4.3.1 - 4.3.6/ 4.5	1 Agriculture; 3 Energy-hydropower; 5 Fisheries and aquaculture; 10 Transport; 11 Urban development; 12 Unknown/Other	Altered habitats due to hydrological changes	Verkorting van opstuwingszones	Maßnahmen zur Verkürzung von Rückstaubecken an Querbauwerken, z.B. Absenkung des Stauzieles	M3	M3	Individuele maatregel [aantal]	7	xvii	n.a.
63	KRW/OW	Afvoerregulering en morfologische veranderingen: Waterhuishouding	4	49/ 51/ 52/ 54	4.3.1 - 4.3.6/ 4.5	1 Agriculture; 3 Energy-hydropower; 5 Fisheries and aquaculture; 10 Transport; 11 Urban development; 12 Unknown/Other	Altered habitats due to hydrological changes	Overige maatregelen voor het herstel van het waterspecifieke afvoergedrag	Maßnahmen des Wassermengenmanagements zur Wiederherstellung eines bettbildenden oder in Menge und Dynamik gewässertypischen Abflusses (nicht Mindestabflüsse, vgl. Nr. 61)	M2	M2	Individuele maatregel [aantal]	7	xvii	n.a.
64	KRW/OW	Afvoerregulering en morfologische veranderingen: Waterhuishouding	4	49	4.3.1 - 4.3.6/ 4.5	1 Agriculture; 3 Energy-hydropower; 5 Fisheries and aquaculture; 10 Transport; 11 Urban development; 12 Unknown/Other	Altered habitats due to hydrological changes	Maatregelen ter vermindering van door gebruik veroorzaakte afvoerpieken	Maßnahmen zur Reduzierung von hydraulischem Stress durch Abflussspitzen oder Stoßeinleitungen (Schwallbetrieb), z.B. durch streckenweise Aufweitung in Bereichen abschlagsbedingter Abflussspitzen, Reduzierung der Auswirkungen von Schwallbetrieb bei Wasserkraftanlagen	M1	M1	Individuele maatregel [aantal]	7	xvii	n.a.
65	KRW/OW	Afvoerregulering en morfologische veranderingen: Waterhuishouding	4	53/ 57/ 69	4.1.1/ 4.1.2/ 4.3.1	6 Flood protection 1 Agriculture 7 Forestry	Altered habitats due to morphological changes (includes connectivity), Altered habitats due to hydrological changes	Maatregelen ter bevordering van de natuurlijke berging (inclusief het terugleggen van dijken en dammen)	Maßnahmen zum natürlichen Wasserrückhalt, z.B. durch Bereitstellung von Überflutungsräumen durch Rückverlegung von Deichen, Wiedervernässung von Feuchtgebieten, Moorschutzprojekte, Wiederaufforstung im EZG	M1	M1	Oppervlakte van de maatregel [km²]	23	xi, xvii	n.a.
66	KRW/OW	Afvoerregulering en morfologische veranderingen: Waterhuishouding	4	49/ 53	4.3.1 - 4.3.6/ 4.5	1 Agriculture; 3 Energy-hydropower; 5 Fisheries and aquaculture; 10 Transport; 11 Urban development; 12 Unknown/Other	Altered habitats due to hydrological changes	Maatregelen ter verbetering van de waterhuishouding bij stilstaande wateren	Maßnahmen zur Verbesserung der Wasserstandsdynamik an stehenden Gewässern (betrifft ausschließlich Standgewässer, die als OWK (Talsperren und Seen > 50 ha) gemeldet wurden), z.B. die Einhaltung des gütewirtschaftlich bedingten Mindeststauraums, Ausrichtung der Wassermengenbewirtschaftung der Talsperre/ des Speichers auf einen möglichst hohen Füllungsstand im Frühjahr und auf eine im Jahresverlauf möglichst späte Absenkung des Wasserspiegels sowie die Vermeidung der Absenkung in die Nähe oder unter das Absenkziel	M2	M2	Individuele maatregel [aantal]	6	xvii	n.a.
67	KRW/OW	Afvoerregulering en morfologische veranderingen: Waterhuishouding	4	68	4.2.2	6 Flood protection	Altered habitats due to hydrological changes	Maatregelen ter vermindering van de belastingen als gevolg van getijdestuwen bij kust- en overgangswateren	Maßnahmen zur Reduzierung der Belastungen durch Tidesperwerke/-wehre	M2	M2	Individuele maatregel [aantal]	7	xvii, iii, iv, vii, xi, xiii	n.a.

Nummer van de maatregelen	Richtlijn	Type belasting (volgens KRW, bijlage II) EU-Art volgens ROR Milieudoelstelling volgens KMS	Belasting - grove classificatie volgens WFD Codelist	Belasting - fijne classificatie volgens WFD Codelist (8-89)	Belasting - fijne classificatie EU 2016 Annex 1a Pressure type (1.1-9)	EU 2016 Annex 1 Driver	EU 2016 Annex 1 Impacts	Omschrijving maatregel	Toelichting / beschrijving	Relevantie KRW - ROR	Relevantie KRW - KMS	Aard van de registratie / manier van tellen	KEY TYPE Maatregelcode	Aanvullende maatregelen (zie KRW Annex VI, Part B)	Basismaatregelen KRW art. 11 lid 3a (Annex VI Part A)
68	KRW/OW	Afvoerregulering en morfologische veranderingen: Passeerbaarheid	4	72 (51/ 52/ 53)	4.2.1 - 4.2.9	1 Agriculture; 3 Energy-hydropower; 4 Energy non hydro; 6 Flood protection; 8 Industry; 9 Tourism & recreation; 5 Fisheries and aquaculture 11 Urban development	Altered habitats due to morphological changes (includes connectivity)	Maatregelen ter realisering van de lineaire passeerbaarheid van stuwen (stuwmeren, retentiebekkens, reservoirs)	Maßnahmen an Talsperren, Rückhaltebecken und sonstigen Speichern (i.d.R. nach DIN 19700 ausgenommen Staustufen, einschließlich Fischteichen im Hauptschluss) zur Herstellung der linearen Durchgängigkeit, z.B. Anlage eines passierbaren Bauwerkes (Umgehungsgerinne, Sohlengleite, Fischauf- und -abstiegsanlage)	M3	M1	Individuele maatregel [aantal]	5	xi	n.a.
69	KRW/OW	Afvoerregulering en morfologische veranderingen: Passeerbaarheid	4	55 (72)	4.2.1 - 4.2.9	1 Agriculture; 3 Energy-hydropower; 4 Energy non hydro; 6 Flood protection; 8 Industry; 9 Tourism & recreation; 11 Urban development	Altered habitats due to morphological changes (includes connectivity)	Maatregelen ter realisering van de lineaire passeerbaarheid van overige kunstwerken	Maßnahmen an Wehren, Abstürzen und Durchlassbauwerken zur Herstellung/Verbesserung der linearen Durchgängigkeit, z.B. Rückbau eines Wehres, Anlage eines passierbaren Bauwerkes (Umgehungsgerinne, Sohlengleite, Rampe, Fischauf- und -abstiegsanlage), Rückbau/Umbau eines Durchlassbauwerkes (Brücken, Rohr- und Kastendurchlässe, Düker, Siel- u. Schöpfwerke u. ä.), optimierte Steuerung eines Durchlassbauwerkes (Schleuse, Schöpfwerk u.ä.), Schaffen von durchgängigen Bühnenfeldern	M2	M1	Individuele maatregel [aantal]	5	xi	n.a.
70	KRW/OW	Afvoerregulering en morfologische veranderingen: Morfologie	4	57 / 54/ 58	4.1.1 - 4.1.5	1 Agriculture; 6 Flood protection; 10 Transport, 11 urban development 7 Forestry;	Altered habitats due to morphological changes (includes connectivity)	Maatregelen voor het initiëren / goedkeuren van een morfologische ontwikkeling vanuit eigen dynamiek incl. begeleidende maatregelen	Bauliche oder sonstige (z.B. Flächenerwerb) Maßnahme mit dem Ziel, dass das Gewässer wieder eigenständig Lebensräume wie z. B. Kolke, Gleit- und Prallhänge oder Sand- bzw. Kiesbänke ausbilden kann. Dabei wird das Gewässer nicht baulich umverlegt, sondern u.a. durch Entfernung von Sohl- und Uferverbau und Einbau von Strömungslenkern ein solcher Prozess initiiert.	M1	M1	Lengte [km]	6	xvii, xi	n.a.
71	KRW/OW	Afvoerregulering en morfologische veranderingen: Morfologie	4	57/ 54/ 58	4.1.1 - 4.1.5	1 Agriculture; 6 Flood protection; 10 Transport, 11 urban development	Altered habitats due to morphological changes (includes connectivity)	Maatregelen ter vitalisering van het waterlichaam (o.a. bodem, variatie, substraat) binnen het bestaande profiel	Bauliche Maßnahmen zur Verbesserung der Sohlstruktur, Breiten- und Tiefenvarianz ohne Änderung der Linienführung (insbesondere wenn keine Fläche für Eigenentwicklung vorhanden ist), z.B. Einbringen von Störsteinen oder Totholz zur Erhöhung der Strömungsdiversität, Erhöhung des Totholzdargebots, Anlage von Kieslaichplätzen	M1	M1	Lengte [km]	6	xi	n.a.
72	KRW/OW	Afvoerregulering en morfologische veranderingen: Morfologie	4	57/ 54/ 58	4.1.1 - 4.1.5	1 Agriculture; 6 Flood protection; 7 Forestry; 10 Transport, 11 urban development	Altered habitats due to morphological changes (includes connectivity)	Maatregelen ter verbetering van waterhabitats door verandering van het tracéverloop, aanpassing van oever of bodem incl. begeleidende maatregelen	Bauliche Maßnahmen zur Verbesserung der Gewässerstruktur von Sohle und Ufer mit baulicher Änderung der Linienführung z.B. Maßnahmen zur Neutrassierung (Remäandrierung) oder Aufweitung des Gewässers. Geht im Gegensatz zu Maßnahme 70 über das Initiieren hinaus.	M1	M1	Lengte [km]	6	xi	n.a.
73	KRW/OW	Afvoerregulering en morfologische veranderingen: Morfologie	4	57/ 58	4.1.1 - 4.1.5	1 Agriculture; 6 Flood protection; 7 Forstry; 10 Transport, 11 urban development	Altered habitats due to morphological changes (includes connectivity)	Maatregelen ter verbetering van habitats in de oeverzone (bijv. houtwallen)	Anlegen oder Ergänzen eines standortheimischen Gehölzsaumes (Uferstrandstreifen), dessen sukzessive Entwicklung oder Entfernen von standortuntypischen Gehölzen; Ersatz von technischem Hartverbau durch ingenieurbioologische Bauweise; Duldung von Uferabbrüchen Hinweis: primäre Wirkung ist Verbesserung der Gewässermorphologie (Abgrenzung zu Maßnahme 28)	M1 (onbebouwde gebieden), M2 (bebouwde gebieden)	M1	Lengte [km]	6	xi, xvii	n.a.
74	KRW/OW	Afvoerregulering en morfologische veranderingen: Morfologie	4	58/ 57/ 60	4.1.1 - 4.1.5	1 Agriculture; 6 Flood protection; 7- Forestry; 10 Transport, 11 urban development	Altered habitats due to morphological changes (includes connectivity)	Maatregelen ter verbetering van habitats in corridors voor de hydromorfologische ontwikkeling, inclusief ontwikkeling van uiterwaarden	Maßnahmen zur Auenentwicklung und zur Verbesserung von Habitaten in der Aue, z.B. Reaktivierung der Primäraue (u.a. durch Wiederherstellung einer natürlichen Sohlage), eigendynamische Entwicklung einer Sekundäraue, Anlage einer Sekundäraue (u.a. durch Absenkung von Flussufern), Entwicklung und Erhalt von Altstrukturen bzw. Altwassern in der Aue, Extensivierung der Auennutzung oder Freihalten der Auen von Bebauung und Infrastrukturmaßnahmen	M1 (onbebouwde gebieden), M2 (bebouwde gebieden)	M1	Oppervlakte van de maatregel [km²]	6	xi, xvii	n.a.
75	KRW/OW	Afvoerregulering en morfologische veranderingen: Morfologie	4	57/ 58/ 60	4.1.1 - 4.1.5	1 Agriculture; 6 Flood protection; 7- Forestry; 10 Transport, 11 urban development	Altered habitats due to morphological changes (includes connectivity)	Aansluiting van zijtakken, nevengeulen (netwerkvorming in dwarsrichting)	Maßnahmen zur Verbesserung der Quervernetzung, z.B. Reaktivierung von Altgewässern (Altarme, Altwässer), Anschluss sekundärer Auengewässer (Bodenabbaugewässer)	M1	M1	Individuele maatregel [aantal]	6	xi, xvii	n.a.

Nummer van de maatregelen	Richtlijn	Type belasting (volgens KRW, bijlage II) EU-Art volgens ROR Milieudoelstelling volgens KMS	Belasting - grove classificatie volgens WFD Codelist	Belasting - fijne classificatie volgens WFD Codelist (8-89)	Belasting - fijne classificatie EU 2016 Annex 1a Pressure type (1.1-9)	EU 2016 Annex 1 Driver	EU 2016 Annex 1 Impacts	Omschrijving maatregel	Toelichting / beschrijving	Relevantie KRW - ROR	Relevantie KRW - KMS	Aard van de registratie / manier van tellen	KEY TYPE Maatregelcode	Aanvullende maatregelen (zie KRW Annex VI, Part B)	Basismaatregelen KRW art. 11 lid 3a (Annex VI Part A)
76	KRW/OW	Afvoerregulering en morfologische veranderingen: Morfologie	4	51	4.2.1/ 4.2.6	3 Energy-hydropower; 4 Energy-non-hydro	Altered habitats due to morphological changes (includes connectivity)	Eliminering / verbetering van waterbouwkundige constructies	Technische und betriebliche Maßnahmen zum Fischschutz an/für wasserbauliche/n Anlagen, außer Maßnahmen zur Herstellung/Verbesserung der linearen Durchgängigkeit (siehe hierzu Nr. 68 und 69), wie z. B. optimierte Rechenanlagen, fischfreundliche Turbinen, Fischwanderverhaltenbezogene Steuerung	M3	M1	Individuele maatregel [aantal]	5	xi, xvii	n.a.
77	KRW/OW	Afvoerregulering en morfologische veranderingen: Morfologie	4	51/ 52/ 53/ 55/ 72	4.1.1 - 4.1.5/ 4.2.1 - 4.2.8	1 Agriculture; 3 Energy-hydropower; 4 Energy non hydro; 6 Flood protection; 8 Industry; 9 Tourism & recreation; 11 Urban development	Altered habitats due to morphological changes (includes connectivity)	Maatregelen ter verbetering van sedimenthuishouding en -beheer	Maßnahmen zur Erschließung von Geschiebequellen in Längs- und Querverlauf der Gewässer und des Rückhalts von Sand- und Feinsedimenteinträgen aus Seitengewässern, z.B. Umsetzen von Geschiebe aus dem Stauwurzelbereich von Flusssstauhaltungen und Talsperren in das Unterwasser, Bereitstellung von Kiesdepots, Anlage eines Sand- und Sedimentfangs, Installation von Kiesschleusen an Querbauwerken	M2	M1	Individuele maatregel [aantal]	6	xvii	n.a.
78	KRW/OW	Afvoerregulering en morfologische veranderingen: Morfologie	4	63	4.1.1/ 4.1.3/ 4.1.4/ 7	8 Industry; 10 Transport; 11 Urban development, 3 Energy hydropower	Altered habitats due to morphological changes (includes connectivity)	Maatregelen ter vermindering van de belastingen door onttrekking van bodemmateriaal	Maßnahmen zur Verminderung nachteiliger Effekte im Zusammenhang mit Geschiebeentnahmen (Kiesgewinnung, Unterhaltungsbaggerung), z.B. Einschränkung oder Einstellung von Baggerarbeiten	M1 of M3	M3	Individuele maatregel [aantal]	6	xvii, iii, iv, vi	n.a.
79	KRW/OW	Afvoerregulering en morfologische veranderingen: Morfologie	4	57/ 58	4.1.1 - 4.1.5	1 Agriculture; 6 Flood protection; 10 Transport ; 11 Urban development	Altered habitats due to morphological changes (includes connectivity)	Maatregelen ter aanpassing/ optimalisering van wateronderhoud	Anpassung/Optimierung/Umstellung der Gewässerunterhaltung (gemäß § 39 WHG) mit dem Ziel einer auf ökologische und naturschutzfachliche Anforderungen abgestimmten Unterhaltung und Entwicklung standortgerechter Ufervegetation	M2	M2	Individuele maatregel [aantal]	6	vi, xv	n.a.
80	KRW/OW	Afvoerregulering en morfologische veranderingen: Morfologie	4	72	4.1.1 - 4.1.5	1 Agriculture; 6 Flood protection; 10 Transport	Altered habitats due to morphological changes (includes connectivity)	Maatregelen ter verbetering van de morfologie van stilstaande wateren	Maßnahmen zur Verbesserung der Morphologie stehender Gewässer, z.B. Anlegen von Flachwasserzonen und Schaffung gewässertypischer Uferstrukturen, Entschlammung (betrifft ausschließlich Standgewässer, die als OWK (Talsperren und Seen > 50 ha) gemeldet wurden)	M3	M3	Individuele maatregel [aantal]	6	xvii	n.a.
81	KRW/OW	Afvoerregulering en morfologische veranderingen: Morfologie	4	66/ 67	4.2.5/ 4.2.7	9 Tourism & recreation; 10 Transport	Altered habitats due to morphological changes (includes connectivity)	Maatregelen ter vermindering van de belastingen als gevolg van kunstwerken voor scheepvaart, havens, werven en jachthavens bij kust- en overgangswateren	Maßnahmen zur Verbesserung der Morphologie sind z. B. eine naturnahe Gestaltung der verschiedenen Anlagen wie die Anlage von Flachwasserbereichen oder die Umgestaltung ungenutzter Bereiche	M3	M3	Individuele maatregel [aantal]	6	xvii, iii, iv, vii, xi, xiii	n.a.
82	KRW/OW	Afvoerregulering en morfologische veranderingen: Morfologie	4	65	4.1.3/ 7	6 Flood protection	Altered habitats due to morphological changes (includes connectivity)	Maatregelen ter vermindering van de onttrekking van bodemmateriaal en sediment bij kust- en overgangswateren	Maßnahmen zur Verminderung nachteiliger Effekt im Zusammenhang mit Geschiebeentnahmen (Unterhaltungsbaggerung) bei Küsten- und Übergangsgewässern, z.B. Reduzierung oder Einschränkung von Baggerarbeiten	M1	M1	Individuele maatregel [aantal]	6	xvii, iii, iv, vi	n.a.
83	KRW/OW	Afvoerregulering en morfologische veranderingen: Morfologie	4	70	7	6 Flood protection	Altered habitats due to morphological changes (includes connectivity)	Maatregelen ter vermindering van de belastingen door zandsuppletie bij kust- en overgangswateren	Maßnahmen zur Reduzierung der Belastungen durch Sandvorspülungen sind z. B. eine sorgsame Auswahl der überspülten Flächen, damit keine schützenswerten Arten oder Lebensräume in Anspruch genommen werden	M3	M3	Individuele maatregel [aantal]	6	xvii, iii, iv, viii	n.a.
84	KRW/OW	Afvoerregulering en morfologische veranderingen: Morfologie	4	69	7	6 Flood protection	Altered habitats due to morphological changes (includes connectivity)	Maatregelen ter vermindering van de belastingen door landwinning bij kust- en overgangswateren	Maßnahmen zur Reduzierung der Belastungen durch Landgewinnung sind z. B. eine sorgsame Auswahl der zu gewinnenden Flächen, damit keine schützenswerten Arten oder Lebensräume in Anspruch genommen werden	M3	M3	Individuele maatregel [aantal]	6	xvii, iii, iv, ix	n.a.

Nummer van de maatregelen	Richtlijn	Type belasting(volgens KRW, bijlage II) EU-Art volgens ROR Milieudoelstelling volgens KMS	Belasting - grove classificatie volgens WFD Codelist	Belasting - fijne classificatie volgens WFD Codelist (8-89)	Belasting - fijne classificatie EU 2016 Annex 1a Pressure type (1.1-9)	EU 2016 Annex 1 Driver	EU 2016 Annex 1 Impacts	Omschrijving maatregel	Toelichting / beschrijving	Relevantie KRW - ROR	Relevantie KRW - KMS	Aard van de registratie / manier van tellen	KEY TYPE Maatregelcode	Aanvullende maatregelen (zie KRW Annex VI, Part B)	Basismaatregelen KRW art. 11 lid 3a (Annex VI Part A)
85	KRW/OW	Afvoerregulering en morfologische veranderingen: Overige hydromorfologische belastingen	4	61/ 71	4.3.5/ 4.3.6/ 4.5	12 Unknown/Other	Altered habitats due to morphological changes (includes connectivity)	Maatregelen ter vermindering van andere hydromorfologische belastingen	Maßnahmen zur Verringerung hydromorphologischer Belastungen bei Fließgewässern, die nicht einem der vorgenannten Teilbereiche (vgl. Nr. 61 bis 79) zuzuordnen sind, z.B. Maßnahmen zur Reduzierung der Belastung aufgrund von Fischteichen im Hauptschluss, Verminderung / Beseitigung der Verschlammung im Gewässerbett infolge Oberbodeneintrag (Feinsedimente, Verockerung)	M1, M2, M3 (nog in discussie)	M1, M2, M3 (afhankelijk van concrete maatregel)	Individuele maatregel [aantal]	6	xiii, xi, xvii	n.a.
86	KRW/OW	Afvoerregulering en morfologische veranderingen: Overige hydromorfologische belastingen	4	61/ 71	4.3.5/ 4.3.6/ 4.5	5 Fisheries and Aquaculture; 12 Unknown/Other	Altered habitats due to morphological changes (includes connectivity)	Maatregelen ter vermindering van andere hydromorfologische belastingen bij stilstaande wateren	Maßnahmen zur Verringerung hydromorphologischer Belastungen bei stehenden Gewässern (betrifft ausschließlich Standgewässer, die als OWK (Talsperren und Seen > 50 ha) gemeldet wurden), die nicht einem der vorgenannten Teilbereiche (vgl. Nr. 66 & 80) zuzuordnen sind	M2	M2	Individuele maatregel [aantal]	6	xiii, xi, xvii	n.a.
87	KRW/OW	Afvoerregulering en morfologische veranderingen: Overige hydromorfologische belastingen	4	73	4.5	5- Fisheries and aquaculture; 9 Tourism & recreation; 12 Unknown/Other	Altered habitats due to morphological changes (includes connectivity)	Maatregelen ter vermindering van andere hydromorfologische belastingen bij kust- en overgangswateren	Maßnahmen zur Verringerung hydromorphologischer Belastungen bei Küsten- und Übergangsgewässern, die nicht einem der vorgenannten Teilbereiche (vgl. Nr. 67, 81 bis 84) zuzuordnen sind	M2	M2	Individuele maatregel [aantal]	6	xiii, xi, xvii	n.a.
88	KRW/OW	Overige antropogene invloeden: Visserij	7	61/ 84/ 89	5.2	1 Agriculture; 3 Energy-hydropower; 4 Energy non hydro; 5 Fisheries and aquaculture; 6 Flood protection; 8 Industry; 9 Tourism & recreation; 11 Urban development; 12 Unknow/other	Other significant impacts	Maatregelen betreffende de initiële visbezetting of ter ondersteuning van de visbezetting	Maßnahmen zur Etablierung und Erhaltung von Fischpopulationen durch Besatz	M3	M3	Individuele maatregel [aantal]	20	xvii, iii, iv, vi	n.a.
89	KRW/OW	Overige antropogene invloeden: Visserij	7	61/ 84/ 89	5.2	5 Fisheries and aquaculture; 9 Tourism & recreation	Other significant impacts	Maatregelen ter vermindering van de belastingen als gevolg van de visserij in stromende wateren	Maßnahmen zur Verringerung der Belastung infolge fischereilicher Aktivitäten in Fließgewässern (Stoffhaushalt, Gewässerstruktur, Fischpopulationen)	M3	M3	Individuele maatregel [aantal]	20	xvii, iii, iv, vii	n.a.
90	KRW/OW	Overige antropogene invloeden: Visserij	7	61/ 84/ 89	5.2	5 Fisheries and aquaculture; 9 Tourism & recreation	Other significant impacts	Maatregelen ter vermindering van de belastingen als gevolg van de visserij in stilstaande wateren	Maßnahmen zur Verringerung der Belastung infolge fischereilicher Aktivitäten in stehenden Gewässern (Stoffhaushalt, Gewässerstruktur, Fischpopulationen), z.B. Einhaltung von vereinbarten Grundsätzen zur fischereilichen Nutzung des jeweiligen Gewässers (betrifft ausschließlich Standgewässer, die als OWK (Talsperren und Seen > 50 ha) gemeldet wurden)	M3	M3	Individuele maatregel [aantal]	20	xvii, iii, iv, viii	n.a.
91	KRW/OW	Overige antropogene invloeden: Visserij	7	61/ 84	5.2	5 Fisheries and aquaculture;	Other significant impacts	Maatregelen ter vermindering van de belastingen als gevolg van de visserij in kust- en overgangswateren	Maßnahmen zur Verringerung der Belastung infolge fischereilicher Aktivitäten in Küsten- und Übergangsgewässern (Stoffhaushalt, Gewässerstruktur, Fischpopulationen)	M3	M3	Individuele maatregel [aantal]	20	xvii, iii, iv, ix	n.a.
92	KRW/OW	Overige antropogene invloeden: Visserij	7	61/ 84/ 89	1.8	5 Fisheries and aquaculture; 9 Tourism & recreation	Other significant impacts	Maatregelen ter vermindering van de belastingen als gevolg van visvijverbeheer	Maßnahmen zur Verringerung der von Fischteichen ausgehenden Belastung (insbesondere Stoffhaushalt) auf angrenzende OW (exkl. Wasserentnahme und Schwallwirkung, vgl. Nr. 49 & 64)	M3	M3	Individuele maatregel [aantal]	20	xvii, iii, iv, x	n.a.
93	KRW/OW	Overige antropogene invloeden: Afwatering	7	88	4.3.1	1 Agriculture	Altered habitats due to morphological changes (includes connectivity) ; Altered habitats due to hydrological changes	Maatregelen ter vermindering van de belastingen als gevolg van afwatering	Maßnahmen zur Verringerung von Belastungen durch Landentwässerung umfassen z.B. den Verschluss und/oder Rückbau von Drainagen sowie Abschottung von Gräben, Laufverlängerungen zur Verbesserung des Wasserrückhaltes.	M1	M1	Individuele maatregel [aantal]	23	xvii, iii, iv, vi	n.a.
94	KRW/OW	Overige antropogene invloeden: Geïmporteerde soorten	7	85	5.1	5 Fisheries aquaculture; 9 Tourism & recreation; 10 Transport	Other significant impacts	Maatregelen ter inperking van geïmporteerde soorten	Maßnahmen zur Eindämmung bzw. der Verminderung nachteiliger Wirkungen invasiver (gebietsfremder) Arten auf aquatische Ökosysteme einschließlich der direkt von ihnen abhängenden Landökosysteme und Feuchtgebiete; z. B. durch Förderung autochthoner Pflanzengemeinschaften, Bekämpfung besonders ökosystemar verschlechternd wirkender Neobiota sowie Schutz nativer Arten	M1, M3	M1	Individuele maatregel [aantal]	18	xvii	n.a.

Nummer van de maatregelen	Richtlijn	Type belasting (volgens KRW, bijlage II) EU-Art volgens ROR Milieudoelstelling volgens KMS	Belasting - grove classificatie volgens WFD Codelist	Belasting - fijne classificatie volgens WFD Codelist (8-89)	Belasting - fijne classificatie EU 2016 Annex 1a Pressure type (1.1-9)	EU 2016 Annex 1 Driver	EU 2016 Annex 1 Impacts	Omschrijving maatregel	Toelichting / beschrijving	Relevantie KRW - ROR	Relevantie KRW - KMS	Aard van de registratie / manier van tellen	KEY TYPE Maatregelcode	Aanvullende maatregelen (zie KRW Annex VI, Part B)	Basismaatregelen KRW art. 11 lid 3a (Annex VI Part A)
95	KRW/OW	Overige antropogene invloeden: Recreatieve activiteiten	7	83	7	9 Tourism & recreation	Other significant impacts	Maatregelen ter vermindering van de belastingen als gevolg van recreatieve activiteiten	Maßnahmen zur Reduzierung der Belastung infolge Freizeitaktivitäten (exkl. Freizeitfischerei, vgl. Nr. 89 & 90) in sensiblen Bereichen (insbesondere FFH-Schutzgebiete, in denen wasserabhängige Lebensraumtypen oder Anhang II-Arten erhalten bleiben oder sich entwickeln sollen), z.B. Verbot des Befahrens von Gewässern, Besucherlenkung / Regelung der Freizeitnutzung, Verbot des Lagerns/ Zeltens/ Feuermachens	M3	M3	Individuele maatregel [aantal]	40	xvii, iii, iv, vi	n.a.
96	KRW/OW	Overige antropogene invloeden: Overige antropogene belastingen	7	89	7/ 8/ 9	12 Unknown/Other	Other significant impacts	Maatregelen ter vermindering van andere antropogene belastingen (OW)	Maßnahmen zur Verringerung anderer anthropogener Belastungen auf OWK, die nicht einem der vorgenannten Belastungsgruppen (vgl. Nr. 1 bis 95) zuzuordnen sind, z.B. zur Restaurierung von Seen (Belüftung des Freiwassers oder des Sediments, Tiefenwasserableitung, Pflanzenentnahme, chemische Fällung der Nährstoffe, Biomanipulation)	M2	M2	Individuele maatregel [aantal]	new 40	xiii, iii, iv, v, vi, vii, xii, xvii	n.a.
97	KRW/GW	Overige antropogene invloeden: Intrusie	7	78	3.1 - 3.3/ 3.6	1 Agriculture; 8 Industry; 11 Urban development; 12 Unknown/Other	Alterations in flow directions resulting in saltwater intrusion	Maatregelen ter vermindering van zoutwaterintrusie	Maßnahmen zur Verringerung von Salzwasserintrusion insbesondere im küstennahen Bereich, z.B. Anpassung der GW-Entnahme	M3	M3	Individuele maatregel [aantal]	13	xvii	n.a.
98	KRW/GW	Overige antropogene invloeden: Intrusie	7	79	3.1 - 3.3/ 3.6	1 Agriculture; 8 Industry; 11 Urban development; 12 Unknown/Other	Saline pollution / intrusion	Maatregelen ter vermindering van andere vormen van intrusie	Maßnahmen zur Verringerung sonstiger Intrusionen	M3	M3	Individuele maatregel [aantal]	13	xvii	n.a.
99	KRW/GW	Overige antropogene invloeden: Overige antropogene belastingen	7	30/ 89	7	12 Unknown/Other	Other significant impacts	Maatregelen ter vermindering van andere antropogene belastingen (GW)	Maßnahmen zur Verringerung anderer anthropogener Belastungen auf GWK, die nicht einem der vorgenannten Belastungsgruppen (vgl. Nr. 19 bis 98) zuzuordnen sind, z.B. Versauerung durch Forstwirtschaft	M3	M3	Individuele maatregel [aantal]	new 40	xiii, iii, iv, v, vi, vii, xii, xvii	n.a.
100	KRW/OW	Diffuse bronnen: Landbouw	2	21	2.2	1 Agriculture	Nutrient pollution	Maatregelen ter vermindering van de nutriëntentoevoer door bijzondere eisen in overstromingsgebieden	Maßnahmen in Überschwemmungsgebieten mit Acker- oder Grünlandflächen, die über die gute fachliche Praxis hinausgehen und durch Nutzungsbeschränkungen oder vertragliche Vereinbarungen zu weitergehenden Maßnahmen verpflichtet.	M1	M1	Oppervlakte van beschermd gebied [km²]	2	xvii, vi	n.a.
101	KRW/OW	Diffuse bronnen	2	26	2.5/ 2.7/ 9	8 Industry; 11 Urban development; 12 Unknown/Other	Chemical pollution	Maatregelen ter vermindering van de belasting met verontreinigende stoffen uit sedimenten	Maßnahmen zur Verringerung ungesteuerter diffuser stofflicher Belastungen, z.B. durch Entnahme von Sedimenten, mit ggf. anschließender Behandlung, Verwertung und Entsorgung	M3	M3	Individuele maatregel [aantal]	4		n.a.
102	KRW/GW	Diffuse bronnen: Landbouw	2	27	2.2	1 Agriculture	Acidification, Chemical pollution	Maatregelen ter vermindering van de emissie van verzurende stoffen (zonder nutriënten) naar het grondwater vanuit de landbouw	Maßnahmen zur Verringerung der Versauerung des Grundwassers mit nachfolgender Freisetzung von Metallen und Metalloiden infolge Landwirtschaft. Geeignete Maßnahmen sind z. B. Kalkung oder Reduzierung der Düngeintensität.	M3	M3	Individuele maatregel [aantal]	25		n.a.

Nummer van de maatregelen	Richtlijn	Type belasting (volgens KRW, bijlage II) EU-Art volgens ROR Milieudoelstelling volgens KMS	Belasting - grove classificatie volgens WFD Codelist	Belasting - fijne classificatie volgens WFD Codelist (8-89)	Belasting - fijne classificatie EU 2016 Annex 1a Pressure type (1.1-9)	EU 2016 Annex 1 Driver	EU 2016 Annex 1 Impacts	Omschrijving maatregel	Toelichting / beschrijving	Relevantie KRW - ROR	Relevantie KRW - KMS	Aard van de registratie / manier van tellen	KEY TYPE Maatregelcode	Aanvullende maatregelen (zie KRW Annex VI, Part B)	Basismaatregelen KRW art. 11 lid 3a (Annex VI Part A)
Beleidsmaatregelen															
Zuordnung von Verursachern und Belastungstypen je WRRL-Maßnahmentyp															
501	KONZ	Beleidsmaatregelen	1 - 7	8 - 89	1.1 - 9	1 Agriculture; 2 climate change; 3 Energy-hydropower; 4 Energy non hydro; 5 Fisheries and aquaculture; 6 Flood protection; 7 Forestry; 8 Industry; 9 Tourism & recreation; 10 Transport; 11 Urban development; 12 Unknown/Other	alle impact types mogelijk	Opstelling van concepten / studies / rapporten	Erarbeitung von fachlichen Grundlagen, Konzepten, Handlungsempfehlungen und Entscheidungshilfen für die Umsetzung der WRRL entsprechend der Belastungstypen, die Umsetzung der HWRM-RL für APSFR-unabhängige Gebiete entsprechend der EU-Arten	M1	M1	Individuele maatregel [aantal]	14	xvii	n.a.
502	KONZ	Beleidsmaatregelen	1 - 7	8 - 89	1.1 - 9	1 Agriculture; 2 climate change; 3 Energy-hydropower; 4 Energy non hydro; 5 Fisheries and aquaculture; 6 Flood protection; 7 Forestry; 8 Industry; 9 Tourism & recreation; 10 Transport; 11 Urban development; 12 Unknown/Other	alle impact types mogelijk	Uitvoering van onderzoeks-, ontwikkelings- en demonstratieprojecten	z.B. Demonstrationsvorhaben zur Unterstützung des Wissens- und Erfahrungstransfers / Forschungs- und Entwicklungsverfahren, um wirksame Maßnahmen zur Umsetzung der WRRL und/oder zum vorbeugenden Hochwasserschutz zu entwickeln, standortspezifisch anzupassen und zu optimieren / Beteiligung an und Nutzung von europäischen, nationalen und Länderforschungsprogrammen und Projekten zur Flussgebietsbewirtschaftung und/oder zum Hochwasserrisikomanagement	M1	M1	Individuele maatregel [aantal]	14	xvi	n.a.
503	KONZ	Beleidsmaatregelen	1 - 7	8 - 89	1.1 - 9	1 Agriculture; 2 climate change; 3 Energy-hydropower; 4 Energy non hydro; 5 Fisheries and aquaculture; 6 Flood protection; 7 Forestry; 8 Industry; 9 Tourism & recreation; 10 Transport; 11 Urban development; 12 Unknown/Other	alle impact types mogelijk	Voorlichting en educatie	WRRL: z.B. Maßnahmen zur Information, Sensibilisierung und Aufklärung zum Thema WRRL z.B. durch die gezielte Einrichtung von Arbeitskreisen mit den am Gewässer tätigen Akteuren wie z. B. den Unterhaltungspflichtigen, Vertretern aus Kommunen und aus der Landwirtschaft, Öffentlichkeitsarbeit (Publikationen, Wettbewerbe, Gewässertage) oder Fortbildungen z.B. zum Thema Gewässerunterhaltung. HWRM-RL APSFR-unabhängig: Aufklärungsmaßnahmen zu Hochwasserrisiken und zur Vorbereitung auf den Hochwasserfall z.B. Schulung und Fortbildung der Verwaltung (Bau- und Genehmigungsbehörden) und Architekten zum Hochwasserrisikomanagement, z.B. zum hochwasserangepassten Bauen, zur hochwassergerechten Bauleitplanung, Eigenvorsorge, Objektschutz, Optimierung der zivil-militärischen Zusammenarbeit / Ausbildung und Schulung für Einsatzkräfte und Personal des Krisenmanagements	M1	M1	Individuele maatregel [aantal]	14	xv	n.a.
504	KONZ	Beleidsmaatregelen	2	21/ 27	2.2	1 Agriculture	Nutrient pollution Chemical pollution	Advisering	WRRL: u.a. Beratungs- und Schulungsangebote für landwirtschaftliche Betriebe HWRM-RL APSFR-unabhängig: Beratung von Betroffenen zur Vermeidung von Hochwasserschäden, zur Eigenvorsorge, Verhalten bei Hochwasser, Schadensnachsorge WRRL und HWRM-RL: Beratung von Land- und Forstwirten zur angepassten Flächenbewirtschaftung	M1	M1	OWL / GWL	12	xv	n.a.
505	KONZ	Beleidsmaatregelen	1 - 7	8 - 89	1.1 - 9	1 Agriculture; 2 climate change; 3 Energy-hydropower; 4 Energy non hydro; 5 Fisheries and aquaculture; 6 Flood protection; 7 Forestry; 8 Industry; 9 Tourism & recreation; 10 Transport; 11 Urban development; 12 Unknown/Other	Nutrient pollution; Altered habitats due to hydrological changes ; Altered habitats due to morphological changes (includes connectivity)	Het opzetten of aanpassen van subsidieprogramma's	WRRL: z. B. Anpassung der Agrarumweltprogramme, Einrichtung spezifischer Maßnahmenpläne und -programme zur Umsetzung der WRRL (z. B. Förderprogramme mit einem Schwerpunkt für stehende Gewässer oder speziell für kleine Maßnahmen an Gewässern) im Rahmen von europäischen, nationalen und Länderförderrichtlinien HWRM-RL: z. B. spezifische Maßnahmenpläne und -programme für das Hochwasserrisikomanagement im Rahmen von europäischen, nationalen und Länderförderrichtlinien	M1	M1	Individuele maatregel [aantal]	new 40	xvii	n.a.
506	KONZ	Beleidsmaatregelen	1 - 7	8 - 89	1.1 - 9	1 Agriculture; 2 climate change; 3 Energy-hydropower; 4 Energy non hydro; 5 Fisheries and aquaculture; 6 Flood protection; 7 Forestry; 8 Industry; 9 Tourism & recreation; 10 Transport; 11 Urban development; 12 Unknown/Other	Nutrient pollution Chemical pollution	Vrijwillige samenwerkingsverbanden	WRRL: z. B. Kooperationen zwischen Landwirten und Wasserversorgern mit dem Ziel der gewässerschonenden Landbewirtschaftung, um auf diesem Weg das gewonnene Trinkwasser reinzuhalten HWRMRL: z. B. Hochwasserpartnerschaften, Gewässernachbarschaften, Hochwasserschutz Städte Partnerschaften, Zusammenarbeit mit dem DKKV	M1	M1	OWL / GWL	12	xvii	n.a.

Nummer van de maatregelen	Richtlijn	Type belasting(volgens KRW, bijlage II) EU-Art volgens ROR Milieudoelstelling volgens KMS	Belasting - grove classificatie volgens WFD Codelist	Belasting - fijne classificatie volgens WFD Codelist (8-89)	Belasting - fijne classificatie EU 2016 Annex 1a Pressure type (1.1-9)	EU 2016 Annex 1 Driver	EU 2016 Annex 1 Impacts	Omschrijving maatregel	Toelichting / beschrijving	Relevantie KRW - ROR	Relevantie KRW - KMS	Aard van de registratie / manier van tellen	KEY TYPE Maatregelcode	Aanvullende maatregelen (zie KRW Annex VI, Part B)	Basismaatregelen KRW art. 11 lid 3a (Annex VI Part A)
507	KONZ	Beleidsmaatregelen	1 - 7	8 - 89	1.1 - 9	1 Agriculture; 2 climate change; 3 Energy-hydropower; 4 Energy non hydro; 5 Fisheries and aquaculture; 6 Flood protection; 7 Forestry; 8 Industry; 9 Tourism & recreation; 10 Transport; 11 Urban development; 12 Unknown/Other	Nutrient pollution; chemical pollution	Certificeringssystemen	WRRL: z.B. vrijwillige Certificeringssysteme für landwirtschaftliche Erzeugnisse und Lebensmittel, insb. für die Bereiche Umweltmanagement, Ökolandbau sowie nachhaltige Ressourcennutzung/Umweltschutz unter Berücksichtigung der Mitteilung der KOM zu EU-Leitlinien für eine gute fachliche Praxis (2010/C 314/04; 16.12.2010) und nationaler oder regionaler Zertifizierungssysteme HWRMRL: z. B. Zertifizierungssysteme für mobile Hochwasserschutzanlagen	M1	M1	Individuele maatregel [aantal]	12	xvii	n.a.
508	KONZ	Beleidsmaatregelen	1 - 7	8 - 89	1.1 - 9	1 Agriculture; 2 climate change; 3 Energy-hydropower; 4 Energy non hydro; 5 Fisheries and aquaculture; 6 Flood protection; 7 Forestry; 8 Industry; 9 Tourism & recreation; 10 Transport; 11 Urban development; 12 Unknown/Other	alle impact types mogelijk	Nader onderzoek en nadere controle	WRRL: z.B. vertiefende Untersuchungen zur Ermittlung von Belastungsursachen sowie zur Wirksamkeit vorgesehener Maßnahmen in den Bereichen Gewässerschutz HWRMRL: z.B. vertiefende Untersuchungen zur Ermittlung von Schadenspotenzial, der Wirksamkeit von Hochwasserschutzmaßnahmen, Ereignisanalysen nach Hochwassern	M1	M1	Individuele maatregel [aantal]	14	xvii	n.a.
509	KONZ	Beleidsmaatregelen	1 - 7	87 (8 - 89)	1.1 - 9	2 climate change	Elevated temperatures	Onderzoek naar klimaatverandering	WRRL: Untersuchungen zum Klimawandel hinsichtlich der Erfordernisse einer künftigen Wasserbewirtschaftung, z.B. Erarbeitung überregionaler Anpassungsstrategien an den Klimawandel HWRM-RL APSFR-unabhängig: Ermittlung der Auswirkungen des Klimawandels, z.B. Erarbeitung von Planungsvorgaben zur Berücksichtigung der Auswirkungen des Klimawandels für den technischen Hochwasserschutz	M2 of M3	M1	Individuele maatregel [aantal]	24	xvi	n.a.
510	KONZ	Beleidsmaatregelen	1 - 7	8 - 89	1.1 - 9	1 Agriculture; 2 climate change; 3 Energy-hydropower; 4 Energy non hydro; 5 Fisheries and aquaculture; 6 Flood protection; 7 Forestry; 8 Industry; 9 Tourism & recreation; 10 Transport; 11 Urban development; 12 Unknown/Other	alle impact types mogelijk	Noodzakelijke aanvullende maatregelen volgens art. 11 lid 5 KRW	Auffangmaßnahme für Zusatzmaßnahmen übergeordneter, organisatorischer Art zur Erreichung festgelegter Ziele, die nicht auf einen Wasserkörper oder ein APSFR (Area of Potential Significant Flood Risk - Gebiet mit potenziell signifikantem Hochwasserrisiko) bezogen angegeben werden können	M3	M3	Individuele maatregel [aantal]	geen indeling	xvii	n.a.
511	KONZ	Beleidsmaatregelen						Ondersteuning van een gemeentelijk risicobeheer voor intensieve neerslag	HWRM-RL: Bereitstellung von Unterstützungsangeboten für die Kommunen zur Erarbeitung und Umsetzung von kommunalen Konzepten zum Starkregenrisikomanagement auf der Grundlage der LAWA-Strategie für ein effektives Starkregenrisikomanagement. In diesen Konzepten werden die Gefahren und Risiken aufgrund von Starkregen und Sturzfluten analysiert und dokumentiert sowie Maßnahmen zum Umgang mit den erkannten Risiken erarbeitet.	M3	M3	Individuele maatregel [aantal]			